Holland Rijnland
waar de Randstad tot bloei komt
RAAD

In Holland Rijnland werken samen:
Alphen aan den Rijn, Hillegom,
Kaag en Braassem, Katwijk,
Leiden, Leiderdorp, Lisse,
Nieuwkoop, Noordwijk, Noordwijkerhout,
Oegstgeest, Rijnwoude, Teylingen,
Voorschoten en Zoeterwoude.

GEMEENTE HILLEGOM
Nummer :
Datum : 03 JUN 2010
Route : afgedaan

De Raad van de gemeente Hillegom
Postbus 32
2180 AA HILLEGOM

Leiden: 2 juni 2010
Kenmerk: 10/0647

Contact: T. v. Santen
Telefoon: (071) 523 90 68
E-mail: tvsanten@hollandrijnland.net
Bijlage: 2

Onderwerp: discussie samenstelling Algemeen Bestuur

Geachte leden van de raad,

Eind 2009 heeft de werkgroep Boeien & Binden haar eindrapportage aan het Algemeen Bestuur aangeboden.

Aanbeveling 6 uit deze eindrapportage komt voor rekening van Holland Rijnland: *"Organiseer de discussie over de samenstelling van het Algemeen Bestuur met alle betrokkenen op gestructureerde wijze, bijvoorbeeld via de zogenoemde versnellingsmethode (toegepast in de workshop van 1 oktober 2009)".*

Afgesproken is dat na aansluiting van de gemeenten Alphen aan den Rijn, Nieuwkoop en Rijnwoude bij Holland Rijnland deze discussie én besluitvorming met en door de nieuwe gemeenteraden zal plaatsvinden.

Ter voorbereiding op de discussie die het Algemeen Bestuur wil voeren, verzoeken wij u dit onderwerp eerst in uw eigen raad te bespreken en een oordeel te vormen zodat uw vertegenwoordigers tijdens de vergadering van het Algemeen Bestuur op 27 oktober 2010 kunnen aangeven naar welke variant de voorkeur van uw raad uitgaat. Mocht één van de varianten voor uw raad onbespreekbaar zijn, dan vernemen wij dit graag ook. Als bijlage treft u aan een discussienotitie waarin op hoofdlijnen de drie mogelijke modellen voor de samenstelling van het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland worden beschreven. Deze varianten zijn:

1. een Algemeen Bestuur bestaande uit raads- en collegeleden;
2.1 een Algemeen Bestuur bestaande uit alleen raadsleden met "gemeentelijke fractievorming";
2.2 een Algemeen Bestuur bestaande uit alleen raadsleden met "partijpolitieke fractievorming";
3. een Algemeen Bestuur bestaande uit alleen collegeleden.

Aangezien het op grond van de Wet gemeenschappelijke regelingen niet mogelijk is om in de gemeenschappelijke regelingen expliciet te bepalen dat een Algemeen Bestuur alleen uit raadsleden of alleen uit collegeleden mag bestaan, zal dit slechts op basis van onderlinge afspraken mogelijk zijn. Om die reden verzoeken wij u om als raad de bereidheid uit te spreken dat u zich zal conformeren aan de uitkomsten van de discussie die in het Algemeen Bestuur van 27 oktober 2010.

Op basis van de uitkomsten van de discussie in het Algemeen Bestuur zal ons Dagelijks Bestuur met een voorstel komen dat de formele besluitvormingsprocedure zal doorlopen.

Hoogachtend,
het Dagelijks Bestuur
Holland Rijnland,

de secretaris, de vicevoorzitter,

R. van Netten J. Wienen

Bijlage:
1. notitie "Mogelijke samenstelling Algemeen Bestuur Holland Rijnland";
2. rapport BMC "Samenwerking vergeleken"

In Holland Rijnland werken samen:
Alphen aan den Rijn, Hillegom,
Kaag en Braassem, Katwijk, Leiden,
Leiderdorp, Lisse, Nieuwkoop,
Noordwijk, Noordwijkerhout,
Oegstgeest, Rijnwoude, Teylingen,
Voorschoten en Zoeterwoude

Mogelijke samenstelling Algemeen Bestuur Holland Rijnland

Inleiding

In 2008 heeft Holland Consultancy een externe evaluatie uitgevoerd over Holland Rijnland. Daarbij is onder meer gekeken naar de structuur van de vertegenwoordiging in het Algemeen- en het Dagelijks Bestuur. Uit deze evaluatie is gebleken dat de raden minder tevreden zijn over de inrichting van het Algemeen Bestuur. Uit de door Holland Consultancy gehouden interviews kwam de vraag naar voren of het Algemeen Bestuur uit raadsleden of alleen uit collegeleden moet bestaan. Dit bleek een terugkerend discussiepunt.

Naar aanleiding van deze evaluatie is de werkgroep Boeien en Binden aan de slag gegaan met als opdracht: *"Presenteer concrete voorstellen hoe in Holland Rijnland de relatie tussen colleges en raden met Holland Rijnland kan verbeteren en de betrokkenheid kan worden vergroot"*.

In haar eindrapportage beveelt de werkgroep Boeien en Binden aan om een discussie over de samenstelling van het Algemeen Bestuur met alle betrokkenen op gestructureerde wijze te organiseren. Deze notitie biedt een leidraad aan de hand waarvan deze discussie gevoerd kan worden. Voor uitgebreide argumentatie wordt u verwezen naar het bijgevoegde rapport van BMC "Samenwerking vergeleken".

Om tot een eenduidige beslissing te komen is het van belang om als gemeenteraden de bereidheid uit te spreken om zich te conformeren aan de uitkomsten van de discussie die in het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland van 27 oktober 2010.

Mogelijke varianten:

Onderstaand worden drie mogelijke varianten voor de samenstelling van het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland besproken.

1. een Algemeen Bestuur bestaande uit raads- en collegeleden;
2.1 een Algemeen Bestuur bestaande uit alleen raadsleden met "gemeentelijke fractievorming";
2.2 een Algemeen Bestuur bestaande uit alleen raadsleden met "partijpolitieke fractievorming";
3. een Algemeen Bestuur bestaande uit alleen collegeleden.

Ad. 1 Algemeen Bestuur bestaande uit raads- en collegeleden:

Op dit moment de wijze waarop het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland is samengesteld. De keuzevrijheid over wie men afvaardigt naar het Algemeen Bestuur ligt volledig bij de gemeenteraden zelf. Enkele raden hebben gekozen voor alleen raadsleden, andere voor alleen collegeleden of een mix.

Nadeel van een gemengde samenstelling is het verschil in informatie tussen raadsleden en collegeleden. Uit de evaluatie van Holland Rijnland is gebleken dat raadsleden vaak een informatie achterstand ervaren ten opzichte van collegeleden. De informatie achterstand kan bijvoorbeeld deels worden overbrugd door binnen het gemeentelijke proces te werken met een regiocommissie en/of -werkgroep. Daar kunnen de onderwerpen die voor de komende vergadering van het Algemeen Bestuur staan geagendeerd goed worden voorbesproken.

Samenwerkingsorgaan Holland Rijnland
Schuttersveld 9, 2316 XG Leiden
Postbus 558, 2300 AN Leiden
Telefoon (071) 523 90 90

info@hollandrijnland.net
www.hollandrijnland.net
BNG 28.51.13.992

Ad. 2 Algemeen Bestuur bestaande uit alleen raadsleden
Omdat artikel 13 Wet gemeenschappelijke regelingen spreekt over raadsleden, de voorzitter inbegrepen betekent dit dat wanneer voor deze constructie wordt gekozen het Algemeen Bestuur bestaat uit raadsleden en burgemeesters (in hun rol als voorzitter van de raad).
Een samenwerkingsverband als Holland Rijnland, dat zich in hoofdzaak richt op kaderstellende taken en waarbij het Algemeen Bestuur gevormd wordt door een afvaardiging van de deelnemende raden, sluit als verlengd lokaal bestuur goed aan bij de dualistische werkwijze van de deelnemende gemeenten.
Omdat artikel 13 van de Wet gemeenschappelijke regelingen bepaalt dat het Dagelijks Bestuur gekozen moet worden uit het Algemeen Bestuur kan hier wel een knelpunt ontstaan. Raadsleden zullen niet staan te trappelen om naast hun raadswerk en veelal reguliere baan, ook nog een lidmaatschap van het Dagelijks Bestuur op zich te nemen. Dit betekent voor hen namelijk dat zij tenminste 1,5 dag per week hiervoor beschikbaar moeten zijn.
Hiervoor zijn een aantal oplossingen te bedenken. Ten eerste worden de leden van het Dagelijks Bestuur gekozen uit die burgemeesters die vertegenwoordigd zijn in het Algemeen Bestuur. Daarnaast worden naast een bepaalde afvaardiging van burgemeesters uit het Algemeen Bestuur, enkele wethouders als lid van het Dagelijks Bestuur benoemd. Deze moeten dan wel tot lid van het Algemeen Bestuur worden benoemd.
In dit laatste geval wordt in overweging gegeven om wel iets te regelen voor de stemverhouding binnen het Algemeen Bestuur. In het verleden is het voorgekomen dat de leden van het Dagelijks Bestuur tegen een eigen voorstel stemde in het Algemeen Bestuur, omdat de gemeentelijke afvaardiging een ander standpunt innam dan het Dagelijks Bestuur. Als gevolg hiervan is binnen het Algemeen Bestuur opgeroepen om te bekijken welke mogelijke oplossingen hiervoor gevonden kunnen worden. Wil je de leden van het Dagelijks Bestuur een volledige stem geven of het Dagelijks Bestuur in zijn totaliteit 1 stem. En hoe zit het dan met die gemeenten die een afvaardiging hebben in het Dagelijks Bestuur, moet daar op enige wijze een compensatie in de stemverhouding worden gegeven. Dit zijn vragen die wanneer voor dit systeem wordt gekozen, nader moeten worden uitgewerkt.

Wanneer voor een Algemeen Bestuur uit alleen raadsleden wordt gekozen, is het van belang om de rol van de portefeuillehoudersoverleggen te versterken. Gebeurt dit niet, dan ontstaat er omgekeerd aan de huidige situatie een informatieachterstand voor collegeleden en bestaat het risico dat colleges op afstand van de regio komen te staan. Dit kan tot problemen leiden, met name, omdat veel gemeentelijk beleid ambtelijk (via colleges) wordt voorbereid.

Om de schakel naar het college te houden is het van belang dat er ook voor gekozen wordt om de voorkeur uit te spreken richting gemeenten dat zij in ieder geval hun burgemeester afvaardigen naar het Algemeen Bestuur.

Gemeentelijke fractievorming of politieke fractievorming:
Bij een Algemeen Bestuur bestaande uit raadsleden kan verder nog worden gekozen voor of gemeentelijke fractievorming of politieke fractievorming.

Ad. 2a Gemeentelijke fractievorming
Gemeentelijke fractievorming kan tot gevolg hebben dat de leden van het Algemeen Bestuur zich te nadrukkelijk opstellen als vertegenwoordiger van de gemeente en stemmen op basis van de instructie die zij van de eigen gemeenten hebben meegekregen. Hierdoor kan plaatselijk belang voor regionaal belang gaan. Dit kan in sommige gevallen als een nadeel worden ervaren.

Ad. 2b Politieke fractievorming
Politieke fractievorming heeft tot gevolg dat het Algemeen Bestuur een redelijk zelfstandige positie kan innemen ten opzichte van de gemeenten. De leden kunnen zich zo minder

opstellen als een vertegenwoordiger van hun gemeente. Dit bevordert het regionale denken. Wat meer politiek inhoudelijke discussies met zich mee kan brengen.
De democratische legitimiteit blijft gewaarborgd, omdat de leden van het Algemeen Bestuur verantwoording moeten afleggen aan hun eigen raad.
Vraagpunt is wel hoe vorm je fracties met lokale politieke partijen.

Ad. 3 Algemeen Bestuur bestaande uit alleen collegeleden
Er zijn weinig regio's die hiervoor gekozen hebben. Voorbeeld is de regio Eindhoven, die voornamelijk uitvoerende taken heeft.
Misschien dat een Algemeen Bestuur bestaande uit alleen collegeleden gezien de taken en bevoegdheden van Holland Rijnland niet het meest voor de hand ligt, maar de gemeenteraden van bijvoorbeeld Katwijk en Hillegom hebben er bewust voor gekozen om alleen collegeleden te benoemen als lid van het Algemeen Bestuur.
Nadeel is de informatieachterstand voor raadsleden, met als gevolg dat de afstand tussen raden en Holland Rijnland nog verder wordt vergroot.

Juridisch kader:
De Wet gemeenschappelijke regelingen bepaalt in artikel 13 op welke wijze het Algemeen Bestuur van een samenwerkingsverband moet worden samengesteld. Voor zover hier relevant:
Lid 1:
Het algemeen bestuur van een openbaar lichaam, ingesteld bij een regeling die is getroffen of mede is getroffen door gemeenteraden, bestaat uit leden, die per deelnemende gemeente door de raad uit zijn midden, de voorzitter inbegrepen, en uit de wethouders worden aangewezen.

De gemeentelijke vertegenwoordiging in algemene besturen van Gemeenschappelijke regelingen behoort tot de gemeentelijke autonomie. Het bij een Gemeenschappelijke regeling de verplichting opleggen om slechts bepaalde vertegenwoordigers aan te wijzen is niet mogelijk omdat, de wettelijke grondslag hiervoor ontbreekt.

Het inperken van de keuze vrijheid van de vertegenwoordiging in het Algemeen Bestuur van Holland Rijnland kan daarom slechts op basis van vrijwilligheid.

Samenwerking vergeleken

Vergelijkend onderzoek naar de bestuurlijke inrichting en de werkwijze van gemeenschappelijke regelingen

Stadsgewest Haaglanden

BMC
januari 2009
drs. S.T. Mooij MBA
P.W. de Rooij MSc
Projectnummer: 106422

Samenwerking vergeleken

INHOUD

HOOFDSTUK 1	OPZET VAN HET ONDERZOEK	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Vraagstelling	5
1.3	Onderzoeksaanpak	5
1.4	Leeswijzer	6
HOOFDSTUK 2	STADSREGIO ARNHEM NIJMEGEN	7
2.1	Algemeen	7
2.2	Samenstelling van bestuur	7
2.3	Commissies	9
2.4	Verhouding tussen het algemeen bestuur en dagelijks bestuur	10
2.5	Typering van de aard van de regeling	10
2.6	Begrotingscijfers	10
2.7	Observaties in context	10
HOOFDSTUK 3	REGIO TWENTE	11
3.1	Algemeen	11
3.2	Samenstelling van het bestuur	11
3.3	Commissies	12
3.4	Verhouding tussen het algemeen bestuur en dagelijks bestuur	13
3.5	Typering van de aard van de regeling	13
3.6	Begrotingscijfers	13
3.7	Observaties in context	13
HOOFDSTUK 4	SAMENWERKINGSVERBAND REGIO EINDHOVEN	15
4.1	Algemeen	15
4.2	Samenstelling van het bestuur	15
4.3	Commissies	16
4.4	Verhouding tussen het algemeen bestuur en dagelijks bestuur	17
4.5	Typering van de aard van de regeling	17
4.6	Begrotingscijfers	17
4.7	Observaties in context	17

HOOFDSTUK 5 STADSREGIO ROTTERDAM 19

5.1 Algemeen 19

5.2 Samenstelling van het bestuur 19

5.3 Commissies 20

5.4 Verhouding tussen het algemeen bestuur en dagelijks bestuur 20

5.5 Typering van de aard van de regeling 20

5.6 Begrotingscijfers 21

5.7 Observaties in context 21

HOOFDSTUK 6 PARKSTAD LIMBURG 22

6.1 Algemeen 22

6.2 Samenstelling van het bestuur 22

6.3 Commissies 23

6.4 Verhouding tussen het algemeen bestuur en dagelijks bestuur 23

6.5 Typering van de aard van de regeling 24

6.6 Observaties in context 24

HOOFDSTUK 7 BESTUUR REGIO UTRECHT 25

7.1 Algemeen 25

7.2 Samenstelling van het bestuur 25

7.3 Commissies 26

7.4 Verhouding tussen het algemeen bestuur en dagelijks bestuur 27

7.5 Typering van de aard van de regeling 27

7.6 Begrotingscijfers 27

7.7 Observaties in context 27

HOOFDSTUK 8 STADSREGIO AMSTERDAM 28

8.1 Algemeen 28

8.2 Samenstelling van het bestuur 28

8.3 Commissies 30

8.4 Verhouding tussen het algemeen bestuur en dagelijks bestuur 30

8.5 Typering van de aard van de regeling 30

8.6 Begrotingscijfers 30

8.7 Observaties in context 30

HOOFDSTUK 9 STADSGEWEST HAAGLANDEN 32
9.1 Algemeen 32
9.2 Samenstelling van het bestuur 32
9.3 Commissies 34
9.4 Verhouding tussen het algemeen bestuur en dagelijks bestuur 34
9.5 Typering van de aard van de regeling 34
9.6 Begrotingscijfers 34
9.7 Observaties in context 35
HOOFDSTUK 10 REGIO HOLLAND RIJNLAND 36
10.1 Algemeen 36
10.2 Samenstelling van het bestuur 36
10.3 Commissies 37
10.4 Verhouding tussen het algemeen bestuur en dagelijks bestuur 38
10.5 Typering van de aard van de regeling 38
10.6 Begrotingscijfers 38
10.7 Observaties in context 38
HOOFDSTUK 11 DRECHTSTEDEN 40
11.1 Algemeen 40
11.2 Samenstelling van het bestuur 40
11.3 Commissies 41
11.4 Verhouding tussen het algemeen bestuur en dagelijks bestuur 42
11.5 Typering van de aard van de regeling 42
11.6 Begrotingscijfers 42
11.7 Observaties in context 42
HOOFDSTUK 12 SAMENVATTENDE CONCLUSIES 44
12.1 Belang van betrokkenheid 44
12.2 Algemeen bestuur 45
12.3 Samenstelling dagelijks bestuur 47

Hoofdstuk 1
Opzet van het onderzoek

1.1 Aanleiding

In de vergadering van 24 september 2008 van het algemeen bestuur (AB) van het Stadsgewest Haaglanden is de rapportage van de Werkgroep-Van der Tak besproken. Als vervolg op deze rapportage heeft het secretariaat van het Stadsgewest Haaglanden aan BMC gevraagd een vergelijkend onderzoek uit te voeren naar de bestuurlijke inrichting en werkwijze van de andere WGR+ regio's en van Drechtsteden en Holland-Rijnland.

1.2 Vraagstelling

Hoe verhoudt de bestuurlijke inrichting en werkwijze van het Stadsgewest Haaglanden zich tot die van andere regio's? Welke verschillen en overeenkomsten zijn daarin aan te wijzen?

De bestuurlijke inrichting en de werkwijze van de genoemde gemeenschappelijke regelingen wordt onderzocht aan de hand van een aantal issues:

- Samenstelling van het AB en het dagelijks bestuur (DB); aantallen leden, herkomst, stemverhoudingen en eventuele formele of informele kwalificaties.
- Organisatie van het AB, te weten op basis van gemeentelijke delegaties en/of politieke fracties en eventuele expliciet bekende ervaringen op dit vlak.
- Aanwezigheid van eventuele bestuurscommissies met bevoegdheden.
- Verhouding in algemene zin tussen het AB en DB, te meten aan vergaderfrequenties, delegaties/mandaten en mogelijke (informele) duale kenmerken.
- Typering van de aard van de betreffende regeling (beleidsmatig, uitvoerende diensten, alleen gemeentelijke taken of ook bij attributie toegekende wettelijke bevoegdheden) en relatie met de gekozen bestuurlijke inrichting.
- Gegevens over aantallen inwoners, aantal gemeenten en globale jaaromzet.

In dit onderzoek zijn de volgende regio's opgenomen:

Stadsgewest Haaglanden	Stadsregio Eindhoven (SRE)
Stadsregio Amsterdam	Regio Twente
Stadsregio Rotterdam	Parkstad Limburg
Bestuur Regio Utrecht (BRU)	Holland Rijnland
Stadsregio Arnhem Nijmegen	Drechtsteden

1.3 Onderzoeksaanpak

De benodigde informatie voor dit onderzoek is grotendeels verkregen via de websites van de afzonderlijke regio's. De transparantie die de regio's bieden leidt er toe dat veel benodigde informatie makkelijk toegankelijk is.
De verkregen informatie is geanalyseerd en vervolgens zijn vanuit deze analyse gesprekken gevoerd met de secretarissen van de opgenomen regio's.

In deze gesprekken kon BMC aanvullende informatie vergaren en vervolgens ingegaan op het bestuurlijk functioneren van de regio. Daarbij is het perspectief bewust breed gehouden; naast de bestuurlijke inrichting is ook gesproken over het functioneren van de stadsregio in relatie tot de deelnemende gemeenten, tot andere overheidsorganisaties en de samenwerking met de ambtelijke organisaties kwamen daarbij aan bod.

De resultaten van deze gesprekken zijn opgenomen in de beschrijving van de regio's.

1.4 Leeswijzer

In de volgende hoofdstukken worden de regio's afzonderlijk beschreven. Daarbij wordt een vaste indeling gehanteerd. Aan het eind van elke beschrijving worden kenmerken opgenomen die aanvullend zijn voor de specifieke context van de betreffende regio. Na de beschrijvende hoofdstukken over de regio's wordt er tenslotte een hoofdstuk gewijd aan samenvattende observaties. In dat hoofdstuk schetst BMC de verschillen en overeenkomsten in de bestuurlijke inrichting en de werkwijze van de regio's.

Hoofdstuk 2
Stadsregio Arnhem Nijmegen

2.1 Algemeen

De Stadsregio Arnhem Nijmegen werkt namens en voor de 20 regiogemeenten aan een aantrekkelijke, goed bereikbare en internationaal concurrerende regio. Een regio die aantrekkelijk is voor inwoners. En waar bedrijven en instellingen willen investeren.

De strategie van de Stadsregio Arnhem Nijmegen is het organiseren van uitvoeringskracht. Dat betekent: het in gang zetten van processen waarmee zij ofwel problemen oplossen ofwel nieuwe kansen oppakken. Zij geven aan voor deze strategie drie rollen in te zetten:

1. (Inter)nationaal: initiëren en agenderen.
2. Regionaal: coördineren en ontwikkelen.
3. Lokaal: kaders stellen en stimuleren.

2.2 Samenstelling van bestuur

Algemeen Bestuur	Dagelijks Bestuur	Voorzitter
Stadsregioraad	College van Bestuur	Dhr. Modder

Stadsregioraad

De Stadsregioraad telt 37 leden die worden aangewezen door en uit de gemeenteraden van de twintig stadsregiogemeenten inclusief de burgemeesters en wethouders. Over het algemeen dragen de gemeenteraden van kleine gemeenten de burgemeester voor, de middelgrote gemeenten een gemeenteraadslid en een wethouder en de twee steden kiezen voor een wethouder en vier raadsleden.

	Gemeenten	Inwoners	Leden AB	Stemfactor	Stemmen
1	Rozendaal	1.527	1	1	1
2	Millingen aan de Rijn	5.866	1	1	1
3	Mook en Middelaar	8.029	1	1	1
4	Ubbergen	9.369	1	1	1
5	Rijnwaarden	10.999	1	1	1
6	Doesburg	11.593	1	1	1
7	Westervoort	15.599	1	1	1
8	Heumen	16.673	1	1	1
9	Groesbeek	18.907	1	1	1
10	Beuningen	25.231	2	1	2
11	Duiven	25.605	2	1	2
12	Renkum	31.640	2	1	2
13	Zevenaar	31.884	2	1	2
14	Montferland	35.054	2	1	2
15	Wijchen	39.479	2	1	2
16	Overbetuwe	43.161	2	1	2
17	Rheden	43.950	2	1	2
18	Lingewaard	44.344	2	1	2
19	Arnhem	142.569	5	2	10
20	Nijmegen	160.907	5	2	10
	Totaal	722.386	37		47

De leden van Arnhem en Nijmegen krijgen in de Stadsregioraad ieder twee stemmen, de leden van de andere gemeenten hebben een stem per lid.

Binnen de Stadregioraad zijn de leden vooral vertegenwoordiger van de eigen gemeente en is er geen sprake van politieke fractievorming.

In de afgelopen jaren is de samenstelling van de Stadsregioraad onderwerp van gesprek binnen het bestuur geweest om zodoende dualistische kenmerken in te bouwen. De optie om binnen de Stadsregioraad alleen raadsleden op te nemen is geen alternatief gebleken. Vervolgens is nog aan de orde geweest dat de leden van het college van bestuur (CvB) afzien van stemming in de Stadsregioraad. Ook dit is niet opgenomen. De huidige Stadsregioraad had geen behoefte aan een verdergaande formele of informele dualisering.

College van bestuur
Het DB van de stadsregio is in handen van het CvB, dat bestaat uit een voorzitter en maximaal vijf andere leden. De leden van het CvB zijn allen verkozen uit de Stadsregioraad. Zowel Arnhem als Nijmegen leveren ieder een lid afkomstig uit hun gemeente. De drie overige leden worden dus uit de andere gemeentelijke vertegenwoordigers uit de Stadsregioraad gekozen. Alle leden van het CvB hebben een stem.

De voorzitter van het CvB kan ook 'van buiten' de Stadsregioraad wordt benoemd, hetgeen momenteel ook zo is.

In de samenstelling zijn naast deze formele kwalificaties ook informele kwalificaties aan de orde.

Allereerst wordt er bij de samenstelling van het CvB gezocht naar een afspiegeling van de politieke verhoudingen. Daarbij wordt niet alleen naar een goede politieke afspiegeling op het regionale niveau gekeken, maar ook naar het nationaal niveau. De Stadsregio Arnhem-Nijmegen verwezenlijkt haar doelen immers ook met de rijksoverheid.

Bij de samenstelling van het CvB wordt ook een goede geografische balans nagestreefd voor de resterende leden nadat de kandidaten van de twee steden zijn voorgedragen.

De combinatie van deze twee informele kwalificaties is niet altijd makkelijk te realiseren. Het gaat immers maar om een beperkt aantal leden.

Verder is momenteel de als belangrijk bestempelde portefeuille omtrent 'mobiliteit' gesplitst en wordt bezet door twee leden (Mobiliteit en Infrastructuur en Openbaar vervoer).

Tot slot wordt het wenselijk geacht dat het CvB bestaat uit collegeleden. Zij staan als portefeuillehouders dicht bij de beleidscontext van de Stadsregio Arnhem Nijmegen en beschikken over meer mogelijkheden dan raadsleden om invulling te geven aan de verantwoordelijkheden van het college.

2.3 Commissies

De Stadsregio Arnhem-Nijmegen heeft drie commissies van advies, die de besluitvorming binnen de Stadsregioraad voorbereiden.

Dit betreft de volgende commissies:
- Ruimte en Wonen.
- Mobiliteit en Werken.
- Bestuur en Financiën

In deze commissies van advies zijn vertegenwoordigers van alle gemeenten betrokken; de leden van de Stadregioraad Arnhem Nijmegen dan wel de plaatsvervangers. De voorzitters van deze commissies komen uit de Stadsregioraad.

In de gemeenschappelijke regeling wordt niet vastgelegd wie optreden als voorzitters van deze commissies. Evenmin is een commissiereglement vereist. Hierdoor is er een ruime mate van flexibiliteit om de organisatie in te richten op basis van de aan de orde zijnde problematiek of zich voordoende omstandigheden.

In deze commissies worden alle stukken van de Stadsregioraad besproken. Het gevolg is dat er binnen de vergaderingen van de Stadsregioraad nog relatief weinig gediscussieerd hoeft te worden (ongeveer 5% van de voorstellen).

Daarnaast is er ook het portefeuillehoudersoverleg, waarin de portefeuillehouder uit het CvB overleg voert met de portefeuillehouders uit het college van burgemeester en wethouders (B&W) van de deelnemende gemeenten. In dit overleg worden operationele aangelegenheden besproken. Voorheen werd er in het portefeuillehoudersoverleg te veel vooraf afgestemd met collega's uit de gemeenten. Nu is besloten dat dit overleg niet meer sturend en dwingend mag zijn, maar slechts adviserend.

De deelname van gemeentelijke portefeuillehouders wordt door de Stadsregio slechts ondersteund met faciliteiten. De betrokkenheid is dus 'om niet'.
Het portefeuillehoudersoverleg wordt veelal vooraf gegaan door een ambtelijk platform.

De Stadsregio Arnhem Nijmegen heeft geen bestuurscommissies.

2.4 Verhouding tussen het algemeen bestuur en dagelijks bestuur

Vergaderfrequenties:

- Stadsregioraad: vijfmaal per jaar.
- Commissies: vijfmaal per jaar.
- DB: eens per week.
- Portefeuillehoudersoverleg: circa vijfmaal per jaar.

Binnen de Stadsregio wordt getracht zoveel mogelijk transparantie te geven over besluitvormingsprocessen en de daarbij behorende stukken. Daarbij wordt aan de gemeenten de gelegenheid geboden om deze voor te bereiden.

2.5 *Typering van de aard van de regeling*

De stadsregio werkt op basis van een bij wet vastgesteld *takenpakket* (WGR+). Naast dit wettelijke takenpakket reageren zij op verzoeken van de regiogemeenten naar aanleiding van lokale ontwikkelingen (bijvoorbeeld Luchtkwaliteit, Wmo, Zorg, et cetera).

2.6 Begrotingscijfers

De programmabegroting 2008 is ongeveer 77 miljoen euro groot.

2.7 Observaties in context

Tijdens het gesprek met de secretaris van de Stadsregio Arnhem Nijmegen kwam nog een aantal aanvullende en ondersteunende onderwerpen naar voren die de bovenstaande beschrijving in de context van de specifieke regionale samenwerking plaatst:

- Leden van CvB kunnen ook stemmen tegen 'eigen' voorstellen vanuit hun vertegenwoordigende lokale verantwoordelijkheid.
- Wethouders die lid van de Stadsregioraad zijn worden geregeld geadviseerd vanuit de eigen gemeentelijke ambtelijke organisatie.
- Regionaal leiderschap vraagt veel van individuele leden van de Stadsregioraad en van het CvB.
- Kracht van de stadsregio: het regionale en het lokale belang tonen van grotere projecten in de regio (bijvoorbeeld Stadsbrug Nijmegen). In de (voorbereiding van de) besluitvorming staat dan de verdeling van gelden bij projecten of beleidsthema's centraal.
- Soms worden ambtelijke organisaties van de gemeenten onvoldoende betrokken. Hierdoor ontstaat vaak later het gevoel van 'not invented here'. Positieve kant hiervan is dat de Stadsregio er slagkrachtig door is.
- Regio heeft de rol verbindingen te leggen en het zijn de gemeenten die in de schijnwerpers moeten staan.
- Regio gaat elk jaar de colleges langs, waarbij ze ook proberen raden en politieke partijen te betrekken.

Hoofdstuk 3
Regio Twente

3.1 Algemeen

Regio Twente is het samenwerkingsverband van de veertien Twentse gemeenten met een verzorgingsgebied van 620.000 inwoners. De regio vervult werkzaamheden op een breed gebied, te weten: verkeer en vervoer, volkshuisvesting en ruimtelijke ordening, economische zaken, veiligheid, volksgezondheid, recreatie en toerisme.

De volgende gemeenten zijn vertegenwoordigd in dit samenwerkingsverband: Almelo, Borne, Dinkelland, Enschede, Hof van Twente, Haaksbergen, Hellendoorn, Hengelo, Losser, Oldenzaal, Rijssen-Holten, Tubbergen, Twenterand en Wierden.

Binnen Regio Twente is een onderscheid gemaakt in vier domeinen:
- Gezondheid (GGD Regio Twente).
- Veiligheid (hulpverleningsdienst).
- Leefomgeving.
- Bestuurs- en bedrijfsbureau.

3.2 Samenstelling van het bestuur

Algemeen Bestuur	Dagelijks Bestuur	Voorzitter
Regioraad	Dagelijks Bestuur	Burgemeester Enschede

Regioraad

De Regioraad heeft 29 leden. Elke gemeente is in deze raad vertegenwoordigd door twee leden. Een van deze leden wordt aangewezen uit het college van B&W en een uit de gemeenteraad van de betreffende gemeente. De burgemeester van Enschede is voorzitter van de Regio Twente waardoor Enschede een extra lid in de Regioraad heeft.

De stemverhouding in de Regioraad wordt bepaald op basis van het aantal inwoners per gemeente (per kalenderjaar). Iedere inwoner staat voor een stem. Het lid dat verkozen wordt tot lid van het DB, inclusief de voorzitter, heeft na aanstelling in dit bestuur nog slechts een stem in totaal in de Regioraad. De andere stemmen van de betreffende gemeente worden verdeeld over de andere leden die namens deze gemeente zitting hebben in de Regioraad. Deze constructie heeft geen gevolgen voor de getalsmatige stemverhoudingen tussen de gemeenten.

	Gemeenten	Inwoners	Leden AB	Stemfactor	Stemmen
1	Borne	20.521	2	20.521	20.521
2	Tubbergen	20.724	2	20.724	20.724
3	Losser	22.485	2	22.485	22.485
4	Wierden	23.439	2	23.439	23.439
5	Haaksbergen	24.348	2	24.348	24.348
6	Dinkelland	26.061	2	26.061	26.061
7	Oldenzaal	31.416	2	31.416	31.416
8	Twenterand	33.461	2	33.461	33.461
9	Hof van Twente	35.137	2	35.137	35.137
10	Hellendoorn	36.046	2	36.046	36.046
11	Rijssen-Holten	36.584	2	36.584	36.584
12	Almelo	72.096	2	72.096	72.096
13	Hengelo	81.429	2	81.429	81.429
14	Enschede	154.476	3	154.476	154.476
	Totaal	618.223	29		618.223

Binnen de Regioraad is sprake van vertegenwoordiging op basis van gemeente. Er is dus geen vertegenwoordiging op basis van partijpolitieke verhoudingen.

Dagelijks bestuur
Het DB in de Regio Twente bestaat momenteel uit acht leden (inclusief de voorzitter). De Gemeenschappelijke Regeling Regio Twente schrijft voor dat het DB uit minimaal vijf en maximaal tien leden inclusief de voorzitter bestaat. Alle leden worden aangewezen door en uit de Regioraad. De voorzitter is de burgemeester van Enschede.

Bij de samenstelling van het DB zijn naast de formele kwalificaties uit de Gemeenschappelijk Regeling Regio Twente ook informele kwalificaties aan de orde. Zo wordt er (door de voorzitter) toegezien op een goede balans tussen de vertegenwoordiging vanuit de meer landelijke en de stedelijke gemeenten. Ook worden de leden in het DB georganiseerd op basis van gemeentelijke portefeuilles; de beste mensen, met sterke portefeuilles vanuit gemeenten.

3.3 Commissies

De Regio Twente kent op verschillende domeinen bestuurscommissies. Deze commissies oefenen op hun taakveld de bevoegdheden uit van het DB. De voorzitters van de bestuurscommissies maken deel uit van dit DB. Vanuit elke gemeente hebben de betreffende portefeuillehouders zitting in de commissies.

Er is sprake van functionele bestuurscommissies en territoriale bestuurscommissies. De functionele bestuurscommissies hebben betrekking op het behartigen van een bepaald belang voor het gehele samenwerkingsgebied, in dit geval op het gebied van gezondheid en veiligheid. De territoriale bestuurscommissie behartigt één of meer belangen voor een deel van het samenwerkingsgebied. Er is sprake van twee geografische deelgebieden, te weten voor de Netwerkstad Twente en de landelijke gemeenten. Daarbij is er nog een commissie Grens Twente. Deze commissie geeft invulling aan de bevordering van de gemeenschappelijke standpuntbepalingen van de Twentse afvaardiging in de Euregio-organen.

De functionele bestuurscommissies werken al meerdere jaren op deze manier, de territoriale bestuurscommies sinds ruim een jaar op deze wijze.

De Regio Twente kent een achttal portefeuillehoudersoverleggen. In de overleggen staat de inhoud centraal.

3.4 Verhouding tussen het algemeen bestuur en dagelijks bestuur

Vergaderfrequenties:

- Regioraad: vijf tot zevenmaal per jaar
- DB: eens per twee weken
- Bestuurscommissies: vijf tot zesmaal per jaar
- Portefeuillehoudersoverleggen: drie tot zevenmaal per jaar.

Binnen de Regio Twente wordt getracht zoveel mogelijk transparantie te geven over besluitvormingsprocessen en de daarbij behorende stukken. Daarbij wordt aan de gemeenten de gelegenheid geboden om deze voor te bereiden. Agendapunten worden nagenoeg altijd voorbereid door ambtelijke werkgroepen waarin de gemeenten vertegenwoordigd zijn en regelmatig ook de provincie.

3.5 Typering van de aard van de regeling

De Regio Twente werkt op basis van een bij wet vastgesteld takenpakket (WGR+). Daarbij geeft de Regio Twente ruime invulling aan samenwerking op verschillende (gemeentelijke) beleids- en uitvoeringsterreinen. Hieronder vallen openbare orde, veiligheid en hulpverlening (brandweer, geneeskundige hulpverlening), volksgezondheid (GGD), Milieu en afval (afstemming), ruimtelijke ordening, verkeer en vervoer, sociaal - economische ontwikkeling, recreatie en toerisme, grensoverschrijdende samenwerking, arbeidsmarktbeleid, volkshuisvesting, grondbeleid en bij de bevordering van gemeenschappelijke belangen.

3.6 Begrotingscijfers

De uitgaven van de Regio Twente voor 2009 zijn begroot op ruim € 75 miljoen.

3.7 Observaties in context

Tijdens het gesprek met de secretaris van de Regio Twente kwam nog een aantal aanvullende en ondersteunende onderwerpen naar voren die de bovenstaande beschrijving in de context van de specifieke regionale samenwerking plaatst:

- De regio-organisatie werkt op meerdere dossiers intensief samen met de provincie. Samen hebben zij een meerjarige investering- en ontwikkelagenda vastgesteld, waar momenteel door de gemeente, de Regio en de provincie uitvoering aan wordt gegeven.
- Ook het bedrijfsleven en de kennisinstellingen in Twente zijn partner en werken mee aan de uitvoering van dit programma.
- Dit meerjarige programma, met als hoofddoel versterking van het sociaal-economische klimaat in Twente, zorgt voor een betere binding met de gemeenten en de andere samenwerkingspartners.
- Twente kenmerkt zich door een stedelijk gebied en een landelijk gebied. Steeds wordt ingezet op versterking van beide gebieden in balans met elkaar.

- De secretaris van de Regio heeft regelmatig contact met secretarissen van de gemeenten, de provincie en het Waterschap. Er wordt via projectgroepen veel samengewerkt en op die manier wordt draagvlak gevonden voor de regionale opgaven.
- Daarnaast zijn er groeiende positieve contacten met de griffiers van de veertien gemeenten om vooral ook de band met de gemeenteraden te versterken. Een aantal keren per jaar worden er raadsconferenties georganiseerd waar alle veertien raden voor worden uitgenodigd.

Hoofdstuk 4
Samenwerkingsverband Regio Eindhoven

4.1 Algemeen

Het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven (SRE) geeft vorm aan de bestuurlijke samenwerking van 21 gemeenten in Zuidoost-Brabant en ondersteunt deze gemeenten bij de uitoefening van een aantal van hun taken. Het SRE richt zich daarbij voor een groot deel op gebieden waarvan de ontwikkelingen gemeentegrenzen overschrijden en die om een bovenlokale afstemming en aanpak vragen.
Korte tijd voor dit onderzoek heeft het SRE een plan gepresenteerd voor een nieuwe bestuursstructuur. De nieuwe Gemeenschappelijke Regeling is bijna besloten en zal naar alle waarschijnlijkheid ingaan per 1 januari 2009. Het SRE geeft de volgende punten aan die aanleiding zijn geweest voor het herontwerpen van de bestuursstructuur:

- Meer inzicht en transparantie noodzakelijk.
- Meer invloed van de regio gewenst.
- Behoefte aan een grotere betrokkenheid vanuit de deelnemende gemeenten.
- Behoefte aan een grotere beheersbaarheid van het samenwerkingsverband.
- Wens voor een compacter bestuur.

De informatie in dit hoofdstuk gaat nadrukkelijk uit van de nieuwe situatie. Ook zal de discussie achter de nieuwe keuzen waar mogelijk terugkomen in de tekst.

4.2 Samenstelling van het bestuur

Algemeen Bestuur	Dagelijks Bestuur	Voorzitter
Regioraad	Dagelijks Bestuur	Burgemeester Eindhoven

Regioraad
De leden van de Regioraad worden aangewezen door de deelnemende gemeenten uit hun midden en het college van B&W. Iedere gemeente mag voor deze Regioraad slechts een lid aanwijzen. Deze raad zal dus 21 leden gaan tellen.

De stemverhouding is als volgt geregeld: iedere gemeente tot 20.000 inwoners en heeft een enkelvoudig stemrecht. Gemeenten met meer dan 20.000 inwoners hebben twee stemmen, en verkrijgen daarbij per 15.000 inwoners waarmee de 20.000 wordt overschreden een extra lid. De bepaling van het aantal inwoners geschiedt op basis van de meest recente verkiezingen van de gemeenteraden.

In relatie tot de huidige situatie is er sprake van een omwisseling tussen het aantal leden die enkelvoudig stemrecht hadden naar enkelvoudige vertegenwoordiging met meervoudig stemrecht. Door deze constructie wordt dus niet in de onderlinge verhoudingen getreden, terwijl de minimale vertegenwoordiging per gemeente wel een beroep doet op de betrokkenheid van de gemeenten.

Binnen de Regioraad is sprake van vertegenwoordiging op basis van gemeente. Er is dus geen vertegenwoordiging op basis van partijpolitieke verhoudingen, en hierop wordt ook niet gestuurd.

	Gemeenten	Inwoners	Leden AB	Stemfactor	Stemmen
1	Reusel-de Mierden	12.367	1	1	1
2	Heeze-Leende	15.153	1	1	1
3	Son en Breugel	15.306	1	1	1
4	Asten	16.374	1	1	1
5	Waalre	16.521	1	1	1
6	Oirschot	17.852	1	1	1
7	Eersel	18.041	1	1	1
8	Bergeijk	18.094	1	1	1
9	Someren	18.134	1	1	1
10	Bladel	19.058	1	1	1
11	Cranendonck	20.281	1	2	2
12	Laarbeek	21.748	1	2	2
13	Nuenen, Gerwen en Nederwetten	22.692	1	2	2
14	Gemert-Bakel	27.890	1	2	2
15	Best	29.006	1	2	2
16	Valkenswaard	30.908	1	2	2
17	Deurne	31.841	1	2	2
18	Geldrop-Mierlo	37.823	1	3	3
19	Veldhoven	43.284	1	3	3
20	Helmond	86.061	1	6	6
21	Eindhoven	209.699	1	14	14
	Totaal	728.133	21		50

Naast deze formele nieuwe bestuursstructuur van de Regioraad geeft het SRE aan voorkeur te hebben voor leden van de colleges van B&W van de deelnemende gemeenten als vertegenwoordigers in de Regioraad. Dit werkt volgens hen slagvaardiger en efficiënter: het werk betreft immers hoofdzakelijk (ong. 90%) gemeentelijke collegetaken in het samenwerkingsverband.

Dagelijks bestuur
Het DB van het SRE blijft bestaan uit zes leden. Hieronder vallen de voorzitter en vijf door de Regioraad onder haar leden aangewezen personen.

De leden van het DB treden na hun aanwijzing door de Regioraad af en worden vervolgens vervangen door een andere vertegenwoordiger van de betreffende gemeente. Dit is niet in de gemeenschappelijke regeling opgenomen.

De voorzitter van het nieuwe DB zal de burgemeester van de gemeente Eindhoven betreffen. Dit is niet in de gemeenschappelijke regeling opgenomen, maar geldt in de praktijk als een ongeschreven regel.

Er zal gezocht worden naar een geografische balans in de vertegenwoordiging in het DB, waarin de regio geclusterd is opgedeeld.

4.3 Commissies

Tot nu toe waren er zes commissies van advies en bijstand. Het SRE heeft geconstateerd dat deze zeer weinig invloed hadden en zelden zorgden voor vergaderquorum en agendastukken. Besloten is daarom om deze commissies per 1 januari 2009 af te schaffen.

De portefeuillehoudersoverleggen bestaan uit collegeleden van alle deelnemende gemeenten. Het zal in totaal acht overleggen betreffen. Deze overleggen krijgen een belangrijkere rol bij de totstandkoming van beleidsdossiers. Daarbij zullen alle overleggen plaatsvinden op één dag. Tijdens deze dag is er de mogelijkheid tot aansluiting tussen en gecombineerde bespreking van beleidsvelden.

4.4 Verhouding tussen het algemeen bestuur en dagelijks bestuur

Vergaderfrequenties:

- Stadsregioraad: zesmaal per jaar.
- Commissies: circa zesmaal per jaar.
- DB: circa eens per twee weken.
- Portefeuillehoudersoverleg: ten minste zesmaal per jaar.

Binnen het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven wordt getracht zoveel mogelijk transparantie te geven over besluitvormingsprocessen en de daarbij behorende stukken. Daarbij wordt aan de gemeenten de gelegenheid geboden om deze voor te bereiden.

4.5 Typering van de aard van de regeling

Het SRE werkt op basis van de WGR (vrijwillige samenwerking ± 80%) en een bij wet vastgesteld takenpakket (WGR+ ± 20%). Daarbij bestaat de organisatie nog uit de SRE Milieudienst en uit het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven.

4.6 Begrotingscijfers

De begroting kent in 2008 een omvang van ruim € 95 miljoen en in 2009 € 107 miljoen.

4.7 Observaties in context

Tijdens het gesprek met de secretaris van het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven kwam nog een aantal aanvullende en ondersteunende onderwerpen naar voren die de bovenstaande beschrijving in de context van de specifieke regionale samenwerking plaatst.

- Ook hier wordt in de bestuurlijke en ambtelijke werkwijze spanning ervaren tussen de stedelijke en landelijke gemeenten.
- De nieuwe bestuursstructuur zet stevig in op de regionale betrokkenheid van gemeenteraden, door middel van:
  - Duidelijke regionale (samenwerking-)agenda eens per vier jaar.
  - Papieren regiobericht (zesmaal per jaar)
  - Digitaal SRE-nieuws (elfmaal per jaar)
  - Website
  - Bestuursinformatiesysteem
  - Relatiemiddag in het voorjaar
  - Regiodag in het najaar
- Er zal bij majeur projecten (omschreven in een definitie) en of dossiers bewust sprake zijn van een lange voorbereidingstermijn omdat deze om meer en duidelijke democratische legitimatie vragen.

- Men is voornemens met de nieuwe structuur door goede voorbereidings-mogelijkheden te zorgen voor een kleine regioraadsagenda met hooguit vier tot vijf punten.
- Elk portefeuillehoudersoverleg wordt twee weken van te voren besproken met de ambtelijke organisaties van de deelnemende gemeenten.

Hoofdstuk 5
Stadsregio Rotterdam

5.1 Algemeen

De missie van de stadsregio Rotterdam is als volgt:

'De stadsregio Rotterdam is een slagvaardig, op uitvoering gericht regionaal bestuur dat via een integrale aanpak zaken tot stand brengt, die gemeenten afzonderlijk niet kunnen realiseren. De stadsregio werkt aan een goed bereikbare regio met een sterke concurrentiepositie en een aantrekkelijk leef-, woon- en vestigingsklimaat. De stadsregio versterkt daartoe de economische, ruimtelijke en sociale samenhang van de regio.'

De regio omvat een oppervlakte van 807 vierkante kilometer verdeeld over zestien gemeenten met bijna 1.200.000 inwoners.

5.2 Samenstelling van het bestuur

Algemeen Bestuur	Dagelijks Bestuur	Voorzitter
Stadsregioraad	Dagelijks Bestuur	Burgemeester Rotterdam

Stadsregioraad

De Stadsregioraad kent momenteel 41 leden, waarin de voorzitter niet is opgenomen. Deze leden worden aangewezen door de gemeenteraden uit hun raad en wethouders, de voorzitters inbegrepen.Het aantal regioraadsleden per gemeente is vastgelegd in de gemeenschappelijke regeling.

De zes leden die door de raad van de gemeente Rotterdam worden aangewezen, beschikken elk over drie stemmen in de Regioraad. Alle overige leden beschikken over één stem.

	Gemeenten	Inwoners	Leden AB	Stemfactor	Stemmen
1	Albrandswaard	21.523	1	1	1
2	Bernisse	12.669	1	1	1
3	Brielle	15.918	1	1	1
4	Rozenburg	12.680	1	1	1
5	Westvoorne	14.128	1	1	1
6	Barendrecht	43.044	2	1	2
7	Hellevoetsluis	39.633	2	1	2
8	Krimpen aan den Ijssel	28.719	2	1	2
9	Maassluis	31.567	2	1	2
10	Lansingerland	47.927	3	1	3
11	Ridderkerk	44.679	3	1	3
12	Capelle aan den Ijssel	65.374	4	1	4
13	Schiedam	75.162	4	1	4
14	Spijkenisse	73.885	4	1	4
15	Vlaardingen	71.461	4	1	4
16	Rotterdam	584.058	6	3	18
	Totaal	1.182.427	41		53

Het resultaat van deze verhoudingen is dat Rotterdam, naast de eigen stemmen in de Stadsregioraad, uit tenminste twee andere gemeenten stemmen nodig heeft om een meerderheid te behalen. De achterliggende gedachte hierbij is dat de Stadsregio niet gebaat is bij te grote Rotterdamse dominantie.

Binnen de Stadsregioraad is sprake van vertegenwoordiging op basis van politieke fracties. Dit houdt in dat elke gemeenteraad zijn eigen afgevaardigden naar de Stadsregioraad aanwijst. Om te zorgen dat de partijpolitieke samenstelling van de Stadsregioraad redelijk overeenkomt met de verhoudingen in het gebied, stemmen de gemeenten op vrijwillige basis onderling af.

Dagelijks bestuur
Het DB in de Stadsregio Rotterdam bestaat momenteel uit acht leden plus de voorzitter. Alle leden worden aangewezen door en uit de Stadsregioraad. Twee van deze acht leden worden aangewezen uit de leden in de Stadsregioraad die door de gemeenteraad van Rotterdam zijn aangewezen in de Stadsegioraad.

Bij de samenstelling van het DB zijn naast de formele kwalificaties uit de Stadsregio Rotterdam ook informele kwalificaties aan de orde. Zo wordt er gestuurd op toewijzing van alleen leden van het college van B&W, kijkt men naar de geografische clustering en wordt er balans gezocht in partijpolitieke verhoudingen.

5.3 Commissies

De Stadsregio Rotterdam heeft zeven adviescommissies. Deze commissies geven formeel alleen advies aan de Regioraad, maar in de praktijk ook direct aan het DB indien de inhoud van het advies kritisch is ten opzichte van de beleidsvoorbereiding.

De Stadsregio Rotterdam kent geen apart portefeuillehoudersoverleg. De adviescommissies zijn georganiseerd rond zeven beleidsvelden. Wethouders van de gemeente zijn hierbij wel nadrukkelijk uitgenodigd.

5.4 Verhouding tussen het algemeen bestuur en dagelijks bestuur

Vergaderfrequenties:

- Regioraad: vijf tot zesmaal per jaar.
- Commissies: vijf tot tienmaal per jaar.
- DB: circa eens per twee weken.

Binnen de Stadsregio wordt getracht zoveel mogelijk transparantie te geven over besluitvormingsprocessen en de daarbij behorende stukken. Daarbij wordt aan de gemeenten de gelegenheid geboden om deze voor te bereiden.

5.5 Typering van de aard van de regeling

De Stadsregio werkt op basis van een bij wet vastgesteld takenpakket (WGR+). De Stadsregio Rotterdam kiest er duidelijk voor naast dit wettelijke takenpakket weinig tot geen geconcentreerde gemeentelijke talen uit te voeren. Dit laatste beperkt zich tot het aansturen van de aansturing van regionale programma's en projecten en beleid op het gebied van Sociale Zaken.

Daarbij zijn bij provinciaal besluit de bevoegdheden voor de uitvoering van provinciale taken op het gebied van Jeugdzorg overgedragen aan de Stadsregio Rotterdam.

5.6 Begrotingscijfers

De begroting voor 2008 komt uit op een bedrag van ruim € 446 miljoen.

5.7 Observaties in context

Tijdens het gesprek met de secretaris van de Stadsregio Rotterdam kwam nog een aantal aanvullende en ondersteunende onderwerpen naar voren die de bovenstaande beschrijving in de context van de specifieke regionale samenwerking plaatst.

- Het functioneren met politieke fracties is ontstaan vanuit het perspectief op Stadsprovincie.
- Deze fracties staan zo nu en dan ter discussie waarbij telkens naar voren komt dat het om gemeenten gaat, niet om partijen. Naar verwachting wordt de discussie over de wenselijkheid de komende tijd weer gevoerd.
- Een praktisch voordeel van een dergelijke vertegenwoordiging is wel dat er minder lokaal gedacht wordt door de fractievertegenwoordiging.
- Bij majeure projecten wordt gekozen voor een duidelijk langere besluitvormingstermijn met veel contact met de gemeenteraden.
- Bij sommige projecten speelt het lokaal belang ook in het DB weer sterker dan het partijbelang.
- Gemeenten geven aan meer aan de voorkant van het beleid betrokken worden. Transparantie over de agenda, de besluitvormingsprocedures en een actieve oriëntatie op de gemeenten voorziet hierin.
- Aan de andere kant blijkt dat regionale aangelegenheden niet genoeg aandacht krijgen binnen (de agenda's van) het gemeentelijke bestuur
- Er is een steeds beter contact met secretaris directeuren en griffiers om ook de *ambtelijke organisaties te betrekken bij regionale beleidsvraagstukken.*
- Voor extra projecten worden gemeenten niet opnieuw benaderd voor financiële bijdragen. Daarin is de Stadsregio zeer terughoudend.
- Komend jaar wordt een belangrijk jaar; de uitvoering van de projecten komt steeds dichterbij, de strategische agenda wordt vernieuwd en de werkwijze wordt geëvalueerd.

Hoofdstuk 6
Parkstad Limburg

6.1 Algemeen

Parkstad Limburg is een samenwerkingsverband van zeven gemeenten.

Het doel en ambitie Parkstad Limburg luidt als volgt:
'Het opheffen van de sociaal-economische achterstand ten opzichte van de rest van Nederland en het benutten van de kansen die horen bij een stedelijke regio in een grensstreek.' De ambitie van Parkstad Limburg is om de sociaal-economische achterstand op Nederland binnen tien jaar op te heffen.

6.2 Samenstelling van het bestuur

Algemeen Bestuur	Dagelijks Bestuur	Voorzitter
Parkstad Raad	Parkstad Bestuur	Voorzitter grootste gemeente

Parkstad raad
Het AB (Parkstad raad) heeft momenteel 31 leden. In de Gemeenschappelijke Regeling Parkstad Limburg is de samenstelling van deze raad als volgt beschreven: *'... uit door de raden van de deelnemende gemeenten uit hun midden aangewezen leden, waarbij elke gemeente twee leden aanwijst en bovendien één extra lid per elke 17.500 inwoners of gedeelte daarvan...'.*

De stemverhouding van de leden van de Parkstad raad ligt als volgt: elk lid heeft een stem, met uitzondering van de voorzitter, die heeft geen stem in deze raad. De leden van de Parkstad raad die portefeuillehouder regiozaken zijn, hebben geen stemrecht voor wat betreft die zaken waarvoor het Parkstad bestuur verantwoording moet afleggen aan de Parkstad raad.

	Gemeenten	Inwoners	Leden AB	Stemfactor	Stemmen
1	Onderbanken	8.391	3	1	3
2	Simpelveld	11.319	3	1	3
3	Voerendaal	12.848	3	1	3
4	Brunssum	29.590	4	1	4
5	Landgraaf	38.866	5	1	5
6	Kerkrade	48.769	5	1	5
7	Heerlen	90.537	8	1	8
	Totaal	240.320	31		31

Binnen het AB is sprake van vertegenwoordiging op basis van gemeente. Er is dus geen vertegenwoordiging op basis van partijpolitieke verhoudingen, wel wordt er nadrukkelijk gezocht naar een partijpolitieke balans.

Parkstad bestuur
Het DB (Parkstad bestuur) van Parkstad Limburg heeft zeven leden plus de voorzitter. Dit betreft de leden uit de Parkstad raad die portefeuillehouder regiozaken zijn en de voorzitter. Deze leden worden door en uit het AB aangewezen. De Gemeenschappelijke Regeling Parkstad Limburg schrijft verder voor dat de voorzitter van het Parkstad bestuur de burgemeester van de grootste deelnemende gemeente betreft. Deze heeft geen stemrecht binnen de Parkstad raad en binnen het Parkstad bestuur. Elk lid van het Parkstad bestuur heeft een stem, met uitzondering van de voorzitter.

Bij de personele samenstelling van het DB wordt gelet op de geografische afkomst en op kwalitatieve elementen met in het achterhoofd de overeenkomst met de gemeentelijke portefeuilles.

6.3 Commissies

Parkstad Limburg kent geen advies- en bestuurscommissies op grond van de gemeenschappelijke regeling.

De Parkstad raad heeft recent wel aangegeven behoefte te hebben aan adviescommissies. Daar is tot op heden nog niet voor gekozen, onder meer vanuit secretariële capaciteitsoverwegingen. Wel zijn er informele raadswerkgroepen rond thema's.

Er zijn ongeveer zeven portefeuillehoudersoverleggen, die bestaan uit:
- Een lid van elk college van B&W, dat in zijn gemeente de desbetreffende portefeuille beheert.
- Het lid van het Parkstad bestuur, dat in het bijzonder met de behartiging van het betreffende beleidsterrein c.q. taak is belast.

De voorzitter en de plaatsvervangend voorzitter van ieder portefeuillehoudersoverleg worden door het Parkstad bestuur uit zijn midden aangewezen.

Het DB is vanuit de verantwoordelijkheid leidend, terwijl het portefeuillehouders-overleg vooral een adviserend karakter heeft. De praktijk van deze overleggen is niet zo strikt.

6.4 Verhouding tussen het algemeen bestuur en dagelijks bestuur

Vergaderfrequenties:
- AB: viermaal per jaar
- *DB: eens per twee weken*
- Portefeuillehoudersoverleggen: vier tot achtmaal per jaar.

Binnen Parkstad Limburg wordt getracht zoveel mogelijk transparantie te geven over besluitvormingsprocessen en de daarbij behorende stukken. Daarbij wordt aan de gemeenten de gelegenheid geboden om deze voor te bereiden. De gemeentelijke betrokkenheid rond de besluitvorming bij majeure projecten wordt actiever en met meer aandacht gestimuleerd.

Het overleg met de gemeentesecretarissen is nog niet krachtig genoeg, terwijl het wel belangrijk geacht wordt voor een goede regionale samenwerking. Daarnaast is er frequent overleg met de directeuren Stedelijke Ontwikkelingen en daar is de secretaris erg over te spreken.

Aangegeven wordt dat het moeilijk blijft om de transparantie volledig aan te laten sluiten bij de verwachtingen die betrokkenen daarover hebben.

6.5 Typering van de aard van de regeling

Parkstad Limburg richt zich op de wettelijke WGR+ taken en behartigt onder andere de gemeenschappelijke belangen van de deelnemende gemeenten op het terrein van: ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, bouwen, milieu, afval, economische ontwikkeling, werkgelegenheid, welzijn, onderwijs, cultuur en sport en zorg.

6.6 Observaties in context

Tijdens het gesprek met de secretaris van de Parkstad Limburg kwam nog een aantal aanvullende en ondersteunende onderwerpen naar voren die de bovenstaande beschrijving in de context van de specifieke regionale samenwerking plaatst.

- Het maatschappelijk middelveld heeft zich door schaalvergroting al op (boven-)regionaal niveau georganiseerd. De overheden schakelen in hun gedrag nog te weinig gecoördineerd op het passende niveau; soms lokaal, soms regionaal of provinciaal.
- De betrokkenheid en resultaatgerichte samenwerking met de provincie loopt nog niet optimaal; de bestuurlijke afstemming ten aanzien van het financieel instrumentarium dat op de verschillende niveaus aanwezig is, zou beter kunnen. Dat leidt soms tot individueel gedrag van deelnemende gemeenten.
- Parkstad Limburg heeft meegedaan aan een bestuurskrachtonderzoek, terwijl de methodiek daarvan onvoldoende de (bestuurs-)kracht van de regio heeft laten zien.
- Het met elkaar formuleren van een inhoudelijke strategische agenda en deze stapsgewijs uitvoeren is een belangrijk vehikel om de regionale samenwerking in de praktijk te versterken.
- Daardoor kan Parkstad Limburg ook steeds meer focus aanbrengen. Het aantal programma's is afgenomen van 36 in 2002 tot vier in 2008.
- Op meerdere beleidsterreinen worden door de Rijksoverheid bovenlokale netwerken gecreëerd zonder dat de stadsregio daarbij ten volle wordt benut. Dit leidt tot bestuurlijke situaties die de realisatie van maatschappelijke opgaven soms complex maakt.

Hoofdstuk 7
Bestuur Regio Utrecht

7.1 Algemeen

De gemeenten Bunnik, De Bilt, Houten, IJsselstein, Maarssen, Nieuwegein, Utrecht, Vianen en Zeist vormen samen het gebied van Bestuur Regio Utrecht. Deze negen gemeenten vormen een samenwerkingsverband in de regio Utrecht. Zij werken aan verbetering van de bereikbaarheid, de leefbaarheid en de economische ontwikkeling van het gebied.
De missie van het Bestuur Regio Utrecht is als volgt:

'Bestuur Regio Utrecht werkt aan de evenwichtige ontwikkeling van de grootstedelijke regio. In een samenwerkingsverband van gemeenten regisseert en faciliteert Bestuur Regio Utrecht samenhangende, intergemeentelijke beleidsvoorbereiding voor het gebruik van ruimte, mobiliteit, wonen, bedrijvigheid en milieu en ziet het toe op de uitvoering daarvan.'

7.2 Samenstelling van het bestuur

Algemeen Bestuur	Dagelijks Bestuur	Voorzitter
Algemeen Bestuur	Dagelijks Bestuur	Burgemeester Utrecht

Algemeen bestuur
Het AB van het Bestuur Regio Utrecht heeft 34 leden. In de gemeenschappelijke regeling is opgenomen dat de voorzitter van dit bestuur de burgemeester van de gemeente Utrecht betreft. Gemeenteraden wijzen leden aan uit hun midden en uit het college van B&W.

Het aantal leden dat een gemeente mag aanwijzen is afhankelijk van het aantal inwoners van een gemeente. Hierbij geldt dat gemeenten met een inwonertal tot 20.000 twee leden aanwijzen: gemeenten met een inwonertal van 20.000 - 50.000 drie leden aanwijzen; gemeenten met een inwonertal van 50.000 - 100.000 vier leden aanwijzen en gemeenten met een inwonertal van 100.000 en meer tien leden aanwijzen. De voorzitter is geen onderdeel van de vertegenwoordiging van tien leden uit Utrecht. Daarbij hanteert BRU de laatst gepubliceerde cijfers van het CBS.

	Gemeenten	Inwoners	Leden AB	Stemfactor	Stemmen
1	Bunnik	14.160	2	1	2
2	Vianen	19.688	2	1	2
3	Ijsselstein	33.994	3	2	6
4	Maarssen	39.393	3	2	6
5	De Bilt	42.016	3	2	6
6	Houten	45.568	3	2	6
7	Zeist	60.326	4	2	8
8	Nieuwegein	61.365	4	2	8
9	Utrecht	288.401	10	2	20
	Totaal	604.911	34		64

De stemverhouding van de leden van het AB ligt als volgt: elk lid heeft twee stemmen, met uitzondering van de gemeenten die minder dan 20.000 inwoners hebben, deze hebben ieder een stem.

Binnen het AB is sprake van vertegenwoordiging op basis van gemeente. Er is dus geen vertegenwoordiging op basis van partijpolitieke verhoudingen. De vertegenwoordiging binnen het AB wordt aan de gemeenten overgelaten. Een partijpolitieke en electorale balans wordt dus niet actief nagestreefd.

Dagelijks bestuur
Het DB van het Bestuur Regio Utrecht bestaat uit de voorzitter en tien leden. Deze leden worden door en uit het AB aangewezen.

De voorzitter betreft net als bij het AB de burgemeester van de gemeente Utrecht. Dit is opgenomen in de Gemeenschappelijke Regeling Bestuur Regio Utrecht. Hierin is ook opgenomen dat gemeenten boven de 100.000 inwoners twee leden in het DB aanwijzen. Tot 100.000 inwoners betreft dit een enkel lid. Alle gemeenten zijn dus vertegenwoordigd in het Bestuur. Het DB is daarmee qua omvang groot in verhouding tot het aantal portefeuilles.

Bij de samenstelling van het DB wordt niet specifiek naar de politieke verhoudingen gekeken, maar naar kwaliteiten en de match met de lokale portefeuilles.

Leden die vanuit de Regioraad worden aangewezen als lid van het DB behouden en gebruiken hun stem in het AB.

7.3 Commissies

BRU heeft geen adviescommissies, omdat men de behoefte heeft dat zoveel mogelijk beraadslagingen binnen het gehele AB plaatsvinden.

Wel zijn er portefeuillehoudersoverleggen. Deze dienen ter advisering van het DB en zijn voor de meeste beleidsterreinen ingesteld. De voorzitter van de overleggen is de verantwoordelijke portefeuillehouder in het DB. De leden zijn burgemeesters of wethouders uit de deelnemende gemeenten. Deze bestuurlijke overleggen worden over het algemeen voorafgegaan door een ambtelijk overleg.

Momenteel zijn er geen bestuurscommissies, maar wellicht kan dit in de toekomst wel komen voor de uitvoering van de wettelijke taken.

7.4 Verhouding tussen het algemeen bestuur en dagelijks bestuur

Vergaderfrequenties:

- AB: viermaal per jaar.
- DB: circa twaalfmaal keer per jaar.
- Portefeuillehoudersoverleggen: afhankelijk van portefeuilles.

Binnen Bestuur Regio Utrecht wordt getracht zoveel mogelijk transparantie te geven over besluitvormingsprocessen en de daarbij behorende stukken. Daarbij wordt aan de gemeenten de gelegenheid geboden om deze voor te bereiden.

7.5 Typering van de aard van de regeling

Het Bestuur Regio Utrecht richt zich op de wettelijke WGR+ taken.

7.6 Begrotingscijfers

Het begrote budget van het Bestuur Regio Utrecht voor 2008 is ruim € 113 miljoen. Voor 2009 is dit ruim € 116 miljoen.

7.7 Observaties in context

Tijdens het gesprek met de secretaris van het Bestuur Regio Utrecht kwam nog een aantal aanvullende en ondersteunende onderwerpen naar voren die de bovenstaande beschrijving in de context van de specifieke regionale samenwerking plaatst.

- Deelnemende gemeenten hechten eraan dat het AB niet verwoordt tot een 'burgemeestersclub'.
- Goede ervaringen worden opgedaan met simultane themasessies die *voorafgaan aan de vergaderingen van het AB. Ontmoetingen tussen* betrokkenen maken de vergaderingen beter voorbereid.
- Nu de kaderstellende notities meer naar de uitvoering gaan, waarbij ook diverse geldstromen samenkomen, worden inhoudelijke programma's ook steeds meer geïntegreerd. BRU kiest er voor om ook de organisatie van het secretariaat met deze 'kanteling' mee te laten bewegen.
- Het vormen van een actieve regionale opstelling vanuit de gemeenten is soms een moeizaam proces. Het betrekken van de griffies en de gemeentesecretarissen van de gemeenten helpt daar deels in. De synchronisatie van de regionale en de lokale besluitvormingsprocessen blijft echter een punt van aandacht voor BRU.
- De begrotingscyclus van BRU loopt ver vooruit op de periode waar deze betrekking op heeft. Dat maakt het soms ook moeilijk om de concrete bijdrage van BRU voor de deelnemende gemeenten op te nemen. De begroting 2010 zal een aangepaste vorm krijgen.

Hoofdstuk 8
Stadsregio Amsterdam

8.1 Algemeen

De Stadsregio Amsterdam is een samenwerkingsverband van zestien gemeenten, te weten de gemeenten Aalsmeer, Amstelveen, Amsterdam, Beemster, Diemen, Edam-Volendam, Haarlemmermeer, Landsmeer, Oostzaan, Ouder-Amstel, Purmerend, Uithoorn, Waterland, Wormerland, Zaanstad en Zeevang vormen samen de Stadsregio Amsterdam.
De missie van de Stadsregio Amsterdam is als volgt:

De Stadsregio Amsterdam wil, als samenwerkingsverband van gemeenten, kansen benutten en problemen aanpakken. Dit gebeurt op het gebied van verkeer en vervoer, ruimtelijke ontwikkelingen, volkshuisvesting, economische zaken en jeugdzorg. De Stadsregio Amsterdam richt zich daarbij op directe resultaten voor de deelnemende gemeenten, in de vorm van verbetering van de leefbaarheid, bereikbaarheid en economische ontwikkeling. Daarnaast bevordert de stadsregio Amsterdam de samenwerking tussen de gemeenten onderling en het behartigt belangen van de stadsregio bij andere overheden. Daarbij streeft de Stadsregio Amsterdam naar een efficiënte en klantgerichte werkwijze.

8.2 Samenstelling van het bestuur

Algemeen Bestuur	Dagelijks Bestuur	Voorzitter
Regioraad	Dagelijks Bestuur	Burgemeester Amsterdam

Regioraad

De Regioraad heeft momenteel 57 leden. Dit aantal komt als volgt tot stand: alle gemeenten tot 100.000 inwoners benoemen per 20.000 inwoners een lid voor de Regioraad. Vervolgens geldt dat er per 40.000 inwoners boven de 100.000 inwoners een lid extra wordt aangewezen. De leden worden aangewezen uit de gemeenteraden en colleges van de gemeenten.

	Gemeenten	Inwoners	Leden AB	Stemfactor	Stemmen
1	Zeevang	6.318	1	1	1
2	Beemster	8.476	1	1	1
3	Oostzaan	9.248	1	1	1
4	Landsmeer	10.264	1	1	1
5	Ouder-Amstel	13.038	1	1	1
6	Wormerland	15.856	1	1	1
7	Waterland	17.183	1	1	1
8	Diemen	23.888	2	1	2
9	Aalsmeer	25.019	2	1	2
10	Uithoorn	26.977	2	1	2
11	Edam-Volendam	28.494	2	1	2
12	Purmerend	77.955	4	1	4
13	Amstelveen	78.945	4	1	4
14	Haarlemmermeer	138.255	6	1	6
15	Zaanstad	141.402	7	1	7
16	Amsterdam	742.884	21	1	21
	Totaal	1.364.202	57		57

In de praktijk bestaat circa 80% van de Regioraad uit raadsleden. Kleine gemeenten worden soms vertegenwoordigd door hun burgermeester. De dominantie van raadsleden binnen de Regioraad wordt vanuit de kaderstellende rol van deze raad ook wenselijk geacht.

Elk lid in de Regioraad heeft een stem.

Binnen de Regioraad wordt er nadrukkelijk gezocht naar een partijpolitieke balans. Op basis van de verkiezingsuitslagen doet de Stadsregio gemeenten een suggestie over deze politieke balans. Het is uiteraard aan de gemeente te bepalen in hoeverre ze hier rekening mee houdt. Tot nog toe verloopt deze afstemming goed en is er in de Regioraad dus een goede vertegenwoordiging van de politieke verhoudingen in de regio.

Binnen de Regioraad wordt vervolgens gewerkt met politieke fracties. Er is slechts één fractie die zich vanuit lokaal belang organiseert. De meerwaarde van deze werkwijze zit volgens de Stadsregio in het feit dat er hierdoor vanuit de fracties vooraf debat wordt gevoerd. Agendapunten worden grondig voorbereid en men benoemt een woordvoerder die namens de fractie het woord voert in de Regioraad. Dit houdt overigens niet in dat de fracties ook tot één standpunt komen, een fractie kan zich dus ook verdeeld uitspreken.

Dagelijks bestuur
Het DB in de Stadsregio Amsterdam bestaat momenteel uit zes leden plus de voorzitter. Alle leden van het DB worden aangewezen door en uit de Regioraad. Bij de samenstelling van het DB geldt dat twee leden afkomstig zijn uit Amsterdam, één lid afkomstig uit Zaanstreek, twee leden uit de gemeenten die deel uitmaken van het Amstelland- en Meerlandenoverleg en één lid uit de gemeenten die deel uitaken van het Intergemeentelijk samenwerkingsorgaan Waterland.

De voorzitter van zowel de Regioraad als het DB is de burgemeester van Amsterdam (formeel opgenomen in de Gezamenlijke Regeling Stadsregio Amsterdam).

Bij de samenstelling van het DB zijn naast de formele kwalificaties uit de Gemeenschappelijk Regeling Stadsregio Amsterdam ook informele kwalificaties aan de orde. Zo wordt aangegeven dat de vertegenwoordiging van politieke stromingen, grote en kleine gemeenten en een evenwichtige verdeling over het hele gebied van Stadsregio Amsterdam belangrijke aandachtspunten zijn. In de praktijk blijkt het lastig te zijn om deze balans te vinden. Hierbij speelt mee dat uiteindelijk de beste mensen met sterke portefeuilles de doorslag geven en dat bepaalde portefeuilles voor grote steden bijvoorbeeld van groter belang zijn dan voor kleinere steden.

Leden die vanuit de Regioraad worden aangewezen als lid van het DB stemmen mee in de Regioraad.

8.3 Commissies

Er zijn vaste commissies van advies, die de Regioraad adviseren. Het betreft momenteel de commissies Werkwijze/Algemene Zaken en Bezwaar en Beroep.

Verder beschikt de Regioraad over de mogelijkheid om voor afzonderlijke projecten ook projectcommissies in te stellen.

Daarnaast zijn er portefeuillehoudersoverleggen. Deze leiden tot de belangrijkste adviezen voor het DB. Per beleidsterrein hebben de vakwethouders en burgemeesters van de gemeenten zitting in deze overleggen.

8.4 Verhouding tussen het algemeen bestuur en dagelijks bestuur

Vergaderfrequenties:

- Regioraad: viermaal per jaar.
- DB: eens per drie weken.
- Adviescommissies: verschillend.
- Portefeuillehoudersoverleggen: vier tot zesmaal per jaar.

Binnen de Stadsregio wordt getracht zoveel mogelijk transparantie te geven over besluitvormingsprocessen en de daarbij behorende stukken. Daarbij wordt aan de gemeenten de gelegenheid geboden om deze voor te bereiden.

In aanvulling op de besluitvormingsprocedures zijn er voorafgaand aan vergaderingen van de Regioraad meningsvormende overlegsessies waar gemeenteraadsleden, burgers en organisaties welkom zijn.

De secretaris onderhoudt structurele contacten met de griffies van de deelnemende gemeenten, net als met de gemeentesecretarissen.

8.5 Typering van de aard van de regeling

De Stadsregio Amsterdam richt zich op de wettelijke WGR+ taken en een aantal geconcentreerde gemeentelijke taken. Daarbij zijn bij provinciaal besluit de bevoegdheden voor de uitvoering van provinciale taken op het gebied van Jeugdzorg overgedragen aan de Stadsregio Amsterdam.

8.6 Begrotingscijfers

Het begrootte budget van de Stadsregio Amsterdam bedraagt voor 2009 ruim € 648 miljoen.

8.7 Observaties in context

Tijdens het gesprek met de secretaris van de Stadsregio Amsterdam kwam nog een aantal aanvullende en ondersteunende onderwerpen naar voren die de bovenstaande beschrijving in de context van de specifieke regionale samenwerking plaatst.

- Democratische legitimiteit dient vooral tot uiting te komen in de samenstelling van en de werkwijze rond de Regioraad. Gemeenten zijn hier primair zelf verantwoordelijk voor.
- Het accent van het bestuurlijk werk in de Stadsregio Amsterdam ligt in de portefeuillehoudersoverleggen. De functie van de Regioraad moet die van een raad blijven om de democratische legitimiteit te waarborgen. Gebeurt dit niet dan lijkt de Stadsregio een te autonoom bestuur.
- Het idee is ook wel eens geweest: laat de gemeenteraden de Regioraad kiezen, laat de colleges het DB kiezen.
- De voornaamste zorg van de secretaris is het betrekken van de gemeenteraden op het regionale beleidsniveau.
- De stadsregio is de meest optimale vorm die er momenteel is om te voorzien in de regionale behoeften. De provincies zullen echter nooit verdwijnen, en zijn in gezamenlijk verband ook altijd negatief gestemd tegenover de aanwezigheid van de stadsregio's. Omdat dit ook de teneur vanuit de Tweede Kamer blijft (onder de weinig constructieve noemer: het is niet democratisch), krijgen de regio's bestuurlijk weinig steun in het Rijksbeleid.
- Wel zit de organisatie van het bestuur van de Stadsregio's op de grens van democratische legitimatie. Gezien het feit dat het echter geen extra bestuurslaag mag worden zal dit zo blijven.
- De samenwerking met gemeentegriffiers blijft lastig: voelen zich altijd overladen met te veel, te dikke stukken die te laat worden aangeleverd. De klachten van de raden zullen zich altijd blijven afspelen op deze onderwerpen. Er vindt eenmaal per jaar een overleg plaats met alle griffiers.
- De samenwerking met de gemeentesecretarissen verloopt zeer goed.

Hoofdstuk 9
Stadsgewest Haaglanden

9.1 Algemeen

Het Stadsgewest Haaglanden is een samenwerkingsverband van negen gemeenten: 'de kennisstad Delft met haar historisch centrum, de hofstad Den Haag met veel internationale kantoren en instellingen en de twee badplaatsen Scheveningen en Kijkduin, de groene gemeente Leidschendam-Voorburg langs de Vliet, Midden-Delfland als een groene oase midden in de Randstad, Pijnacker-Nootdorp dat zich tot een moderne, voorstedelijke woonkern ontwikkelt, Rijswijk met haar grote parken, de luxe, groene woonomgeving in Wassenaar, het strand en het glas in Westland en de volwassen stad Zoetermeer met veel groen en ruimte'.

In deze negen gemeenten wonen één miljoen mensen op een relatief klein grondgebied van 41.000 hectare. Haaglanden geeft aan dat regionale afstemming en samenwerking nodig is om deze schaarse ruimte zo goed mogelijk te gebruiken. Het beleid van het Stadsgewest Haaglanden is dan ook op gericht om groei en vernieuwing te realiseren met behoud van deze bestaande kwaliteiten.

Het Stadsgewest Haaglanden werkt daarbij aan een goede bereikbaarheid, een betaalbaar en gevarieerd woningaanbod, een gezond leefklimaat, een goede werkgelegenheid, versterking van het groen en een effectief georganiseerde jeugdzorg.

9.2 Samenstelling van het bestuur

Algemeen Bestuur	Dagelijks Bestuur	Voorzitter
Algemeen Bestuur	Dagelijks Bestuur	Burgemeester Den Haag

Algemeen bestuur

Het AB van het Stadsgewest Haaglanden heeft momenteel 61 leden. Deze leden worden door de raden van de deelnemende gemeenten aangewezen. Tot lid van het AB kunnen worden aangewezen de voorzitter van de gemeenteraad, de wethouders en de leden van de raad van een deelnemende gemeente.

De burgemeester van de gemeente Den Haag is toegevoegd lid van het algemeen bestuur en behoort niet tot de vertegenwoordiging van de gemeente Den Haag in de zin van het aantal toekomende leden van de gemeente Den Haag. Tevens is deze burgemeester voorzitter van het AB, waarbij hij slechts een raadgevende stem heeft.

Het aantal leden van het AB komt als volgt tot stand: gemeenten tot 20.000 inwoners wijzen een lid aan; gemeenten met meer dan 20.000 inwoners hebben minimaal drie leden; per 20.000 inwoners boven de 20.000 inwoners wijzen gemeenten een extra lid aan; vanaf 460.000 inwoners (24 leden) geldt dat bij elke 20.000 extra inwoners nog een lid wordt toegewezen. Als peildatum geldt het aantal inwoners voorafgaand aan de laatste verkiezingen van de gemeenteraden.

Gemeenten	Inwoners	Leden AB	Stemfactor	Stemmen
Midden-Delfland	17.536	2	1	2
Wassenaar	25.608	3	1	3
Pijnacker-Nootdorp	42.769	3	1	3
Rijswijk	47.041	4	1	4
Leidschendam-Voorburg	72.824	5	1	5
Delft	95.379	6	1	6
Westland	98.869	6	1	6
Zoetermeer	118.024	7	1	7
s-Gravenhage	473.941	25	1	25
Totaal	991.991	61		61

Alle leden van dit AB hebben, met uitzondering van de voorzitter, een stem.

In de praktijk is het AB samengesteld uit raadsleden en leden van de colleges van B&W. De portefeuillehouders die aangewezen worden voor het DB zijn lid van het college van B&W. Het Stadsgewest Haaglanden stuurt hier ook duidelijk op.

Binnen de samenstelling van het AB wordt een goede politieke en electorale balans gezocht, om zodoende zoveel mogelijk fracties binnen het AB te betrekken. Er is echter geen sprake van politieke vertegenwoordiging binnen het Stadsgewest Haaglanden.

Dagelijks bestuur
Het DB van het Stadsgewest Haaglanden bestaat uit negen leden plus de voorzitter. Leden van dit DB worden door en uit de leden van het AB aangewezen. In de Gemeenschappelijke Regeling Haaglanden is opgenomen dat iedere gemeente vertegenwoordigd is in het DB. Alle vertegenwoordigers van de deelnemende gemeenten zijn daardoor goed op de hoogte van regionale processen.

De leden van het DB hebben in de vergaderingen van dit bestuur elk één stem, met uitzondering van het lid afkomstig van de gemeente Den Haag, dat drie stemmen heeft. Daarbij geldt voorts dat een volstrekte meerderheid van het aantal stemmen van de aanwezig leden, de voorzitter daarbij niet inbegrepen, voor het voorstel gestemd dient te hebben, wil het voorstel zijn aanvaard.

Daarbij wordt in de Regeling aangegeven dat *'... een lid van het DB niet deelneemt aan de stemming over een aangelegenheid die hem rechtstreeks of middellijk persoonlijk aangaat of waarbij hij als vertegenwoordiger is betrokken; de vaststelling of goedkeuring der rekening van een lichaam waaraan hij rekenplichtig is of tot welks bestuur behoort'*.

Bij de samenstelling van het DB zijn naast de formele kwalificaties uit de Gemeenschappelijk Regeling ook informele kwalificaties aan de orde. In de praktijk zijn de leden van het DB wethouders en burgemeesters van de deelnemende gemeenten. Traditioneel is het lid, afkomstig uit Den Haag, portefeuillehouder Verkeer en Vervoer. Dit is niet als zodanig vastgelegd.

9.3 Commissies

Het Stadsgewest Haaglanden heeft de volgende commissies:

- Ruimtelijke ordening, grondbeleid, volkshuisvesting en milieu.
- Verkeer en vervoer en economische ontwikkeling.
- Bezwaarschriften.

Deze inhoudelijke commissies geven gevraagd en ongevraagd advies over zaken waarover het AB een besluit moet nemen en over zaken die tot de bevoegdheid van het DB behoren. Een commissies kan indien wenselijk of noodzakelijk is, deskundigen inzetten.

Daarnaast zijn er portefeuillehoudersoverleggen. In deze besloten overleggen bereiden portefeuillehouders, soms ondersteund door ambtelijk specialisme, bestuursvoorstellen voor. Deze voorstellen gaan vervolgens via het DB naar het AB. De overleggen functioneren goed, maar er is verbetering mogelijk op het gebied van de verbinding en terugkoppeling naar de afzonderlijke gemeenten. Momenteel is dit niet optimaal. Hierdoor ontstaat het risico dat op gemeentelijk niveau de nodige steun uiteindelijk (nog) ontbreekt.

9.4 Verhouding tussen het algemeen bestuur en dagelijks bestuur

Vergaderfrequenties:

- AB: vijfmaal per jaar
- Commissies: circa vijfmaal per jaar
- DB: eens per twee weken
- Portefeuillehoudersoverleg: ongeveer eens per zes weken

Binnen het Stadsgewest Haaglanden wordt getracht zoveel mogelijk transparantie te geven over besluitvormingsprocessen en de daarbij behorende stukken. Daarbij wordt aan de gemeenten de gelegenheid geboden om deze voor te bereiden.

9.5 Typering van de aard van de regeling

Het Stadsgewest Haaglanden werkt op basis van een bij wet vastgesteld *takenpakket* (WGR+). Daarbij zijn bij provinciaal besluit de bevoegdheden voor de uitvoering van provinciale taken op het gebied van Jeugdzorg overgedragen aan het Stadsgewest Haaglanden.

9.6 Begrotingscijfers

Het Stadsgewest Haaglanden heeft voor 2008 een uitgave van ruim € 316 miljoen begroot. Voor 2009 is dit ruim € 431 miljoen.

9.7 Observaties in context

Tijdens het gesprek met de secretaris van het Stadsgewest Haaglanden kwam nog een aantal aanvullende en ondersteunende onderwerpen naar voren die de bovenstaande beschrijving in de context van de specifieke regionale samenwerking plaatst.

- Voor sommige gemeenteraadsleden lijkt het moeilijk de stap te maken van een dualistisch stelsel op gemeentelijk niveau naar een monistisch bestuur in het Stadsgewest Haaglanden.
- Het gebied van de veiligheidsregio Haaglanden is gelijk aan dat van het Stadsgewest. De negen gemeenten werken dus op meer terreinen samen. Ook de omgevingsdienst zal op die schaal ontwikkeld worden.
- Westland heeft altijd een bijzondere relatie gehad met Den Haag, ook in het AB is deze relatie en gemeentelijke autonomie merkbaar.
- Het AB focust zich sterk op haar controlerende rol.
- De soms gebrekkige betrokkenheid van de gemeente(raden) en verbinding die wethouders hierin zoeken, ligt volgens het Stadsgewest Haaglanden voornamelijk aan de wijze waarop de raad en het college in de verschillende gemeenten samenwerken. Wanneer de raad zich sterk controlerend opstelt, zijn zij ook actief betrokken bij regionale vraagstukken waar wethouders zich mee bezig houden. Wanneer de raad een meer afwachtende rol ten opzichte van college heeft, ligt de verbindende rol met betrekking tot regionale vraagstukken meer bij de portefeuillehouder zelf. Hierdoor ontstaan verschillen in betrokkenheid bij en van gemeenten.
- Den Haag heeft in het AB vrij snel een meerderheid. De andere gemeente accepteren dit. Het centrum van Den Haag wordt in verschillende opzichten als centrum van de regio gezien.
- Vanuit het DB wordt vanuit collegiaal bestuur één standpunt gevormd. Dit veroorzaakt, in tegenstelling tot sommige andere regio's, geen dilemma's bij stemming in het AB. Leden van het DB stemmen conform besluiten in het DB. Om frictie met eigen gemeenten te voorkomen vindt hierover transparant overleg plaats.
- Sommige gemeenten hebben regionale agendastukken apart in hun raadsagenda geplaatst.
- Er is een kring van griffiers actief. Op de agenda van bijeenkomsten van deze groep staat vaak het thema 'termijnagenda's'. Er is sprake van een kloof tussen de lokale griffies en het Stadsgewest Haaglanden. Er wordt gezocht naar verbeteringen op het gebied van met name communicatie om deze kloof te overbruggen.
- Het Stadsgewest Haaglanden wordt regelmatig als 'kennismakelaar' ingezet in de regio.
- Haaglanden beperkt zich tot de wettelijk voorgeschreven taken. En dit terwijl er op regionaal niveau nog vele voordelen te behalen zijn met samenwerking binnen deze vorm. Zowel op het gebied van efficiency en effectiviteit.
- Met name de sociale grenzen worden niet meer bepaald door gemeenten. In vele opzichten (onderwijs, werk, mobiliteit, recreatie en zorg) wordt ervaren dat deze steeds meer bepaald worden door de grenzen van Haaglanden. Dit pleit ook voor meer regionale samenwerking op gemeentelijke taken.

Hoofdstuk 10
Regio Holland Rijnland

10.1 Algemeen

Holland Rijnland is een samenwerkingsverband van twaalf gemeenten. Gezamenlijk hebben de gemeenten bijna 400.000 inwoners. De regio werkt gezamenlijk aan ontwikkelingen op het gebied van wonen, werken, natuur en landschap, verkeer en vervoer, samenleving en welzijn.

De twaalf gemeenten geven samen invulling aan de ruimtelijk economische en sociale ontwikkeling van de regio. De deelnemende gemeenten in Holland Rijnland hebben nadrukkelijk uitgesproken dat behoud van de kwaliteiten van het gebied (het landschap en het open karakter, kleinschaligheid, woonklimaat, et cetera) hierbij centraal moet staan. Vanuit deze gedachte werkt Holland Rijnland onder andere aan het versterken van de regionaal economische positie van haar kennis cluster en toerisme, betere oost-west-verbindingen, openbaar vervoer en het creëren van hoogwaardige woon- en werklocaties.

Bovendien beoogd Holland Rijnland door gezamenlijk optreden de regio krachtig op de rijks-, de randstedelijke en provinciale agenda te zetten.

10.2 Samenstelling van het bestuur

Algemeen Bestuur	Dagelijks Bestuur	Voorzitter
Algemeen Bestuur	Dagelijks Bestuur	Uit College B&W gemeenten

Algemeen bestuur

Het AB heeft momenteel 38 leden. Alle gemeenten tot 20.000 inwoners wijzen twee leden aan, gemeenten met een groter aantal inwoners kunnen per 20.000 inwoners of een gedeelte daarvan, een extra lid voor het AB aanwijzen. De daadwerkelijke samenstelling van het AB wijkt overigens af van de strikte toepassing van de regeling; de gemeente Teylingen heeft meer leden dan zij op grond van het inwonersaantal recht op heeft. De vertegenwoordiging is tijdens de samenvoeging van Teylingen bepaald, terwijl het uiteindelijk aantal inwoners afweek van het gecalculeerde aantal. Daarnaast kiest de gemeente Katwijk ervoor om zich met minder leden te laten vertegenwoordigen dan mogelijk is op grond van de gemeenschappelijke regeling; geen vijf leden, maar drie. De gemeenschappelijke regeling geeft deze mogelijkheid ook aan de gemeenten.

	Gemeenten	Inwoners	Leden AB	Stemfactor	Stemmen
1	Zoeterwoude	8.400	2	2	2
2	Alkemade	14.536	2	4	4
3	Noordwijkerhout	15.294	2	4	4
4	Hillegom	20.295	3	6	6
5	Lisse	21.975	3	6	6
6	Oegstgeest	22.022	3	6	6
7	Voorschoten	22.785	3	6	6
8	Noordwijk	24.700	3	6	6
9	Leiderdorp	26.077	3	6	6
10	Teylingen	35.008	4	8	8
11	Katwijk	61.111	3	14	14
12	Leiden	117.485	7	24	24
	Totaal	389.688	38		92

De leden in dit bestuur zijn afkomstig uit de gemeenteraden en colleges van de deelnemende gemeenten.

In het AB geldt een stemverhouding op basis van inwoneraantallen. Hierbij geldt dat een gemeente per 10.000 inwoners een stem heeft. De keuze van Katwijk om minder vertegenwoordigers af te vaardigen heeft dus geen invloed op de cijfermatige invloed bij stemming.

Binnen de AB is sprake van vertegenwoordiging op basis van gemeente. Er is dus geen vertegenwoordiging op basis van partijpolitieke verhoudingen.

Dagelijks bestuur
Het DB in Holland Rijnland bestaat momenteel uit vijf leden plus een voorzitter. Ieder lid in dit bestuur is portefeuillehouder. Volgens de Gemeenschappelijke Regeling Holland Rijnland bestaat het DB uit vijf tot acht leden (inclusief voorzitter). Deze leden dienen voort te komen uit de colleges van B&W van de deelnemende gemeenten.

Bij de samenstelling van het DB zijn naast de formele kwalificaties uit de Gemeenschappelijk Regeling Holland Rijnland ook informele kwalificaties aan de orde. Zo wordt rekening gehouden met een goede balans in de vertegenwoordiging vanuit geografische clusters, in politieke verhoudingen op basis van samenstelling gemeenteraden, vertegenwoordiging mannen en vrouwen, en de aanwezigheid van portefeuillehouders die 'sterk staan in de regio'.

Verder schrijft de gemeenschappelijke regeling van Holland Rijnland voor dat de voorzitter dient voor te komen uit het college van B&W van een van de deelnemende gemeenten. De regeling schrijft niet voor dat dat de burgemeester van Leiden is, hetgeen in de praktijk het geval is.

10.3 Commissies

Er zijn vaste commissies van advies, die het DB adviseren. Deze worden gevormd door de zogenaamde portefeuillehoudersoverleggen. In deze overleggen zijn wethouders uit de gemeenten aanwezig. Ieder lid van het DB is voorzitter in een portefeuillehoudersoverleg.

Holland Rijnland kiest bewust voor een lange termijn in het voorbereiden van beleid. Dit valt ook op te maken uit de vergadercyclus van de portefeuillehoudersoverleggen van slechts viermaal per jaar. Deze overleggen zijn daarentegen vier keer een gehele week. Aansluitend aan deze zogenaamde PHO-weken vind een vergadering van het AB plaats. De regio geeft aan de volgende voordelen te zien in deze werkwijze:

- Gemeenten kunnen goed organiseren op deze vaste PHO-weken; zowel de raden als de ambtelijke organisaties kunnen zich grondig voorbereiden.
- Vanwege het samenkomen van alle portefeuillehoudersoverleggen in een week is integrale afstemming mogelijk tussen beleidsthema's.
- De ervaring leert Holland Rijnland dat deze lange cyclus zorgt voor grondig voorbereiding van beleid met een grote draagkracht in het AB. Wanneer dit niet op deze manier zou plaatsvinden is de gedachte dat het besluitvormingsproces vele malen minder efficiënt is. Immers: bij onvoldoende draagkracht in het AB is aanpassing en afstemming van beleid achteraf een lange weg tot het eerstvolgende beslismoment.

10.4 Verhouding tussen het algemeen bestuur en dagelijks bestuur

Vergaderfrequenties:

- AB: viermaal per jaar.
- DB: circa eens per drie weken.
- Portefeuillehoudersoverleggen: viermaal per jaar.

Binnen de regio wordt getracht zoveel mogelijk transparantie te geven over besluitvormingsprocessen en de daarbij behorende stukken. Daarbij wordt aan de gemeenten de gelegenheid geboden om deze voor te bereiden.

10.5 Typering van de aard van de regeling

Holland Rijnland valt niet onder de WGR+ regio's. Zij voert geconcentreerde gemeentelijke taken uit. Voor een gedeelte zijn deze beleidsgericht, voor een gedeelte op uitvoering gericht. Daarbij hebben niet alle taken betrekking op alle gemeenten.

10.6 Begrotingscijfers

De begroting van Holland Rijnland voor het jaar 2008 heeft een totaal-generaal aan lasten van € 21.288.040,—, waarvan de deelnemende gemeenten een bedrag van € 5.253.500,— bijdragen.

10.7 Observaties in context

Tijdens het gesprek met de secretaris van Holland Rijnland kwam nog een aantal aanvullende en ondersteunende onderwerpen naar voren die de bovenstaande beschrijving in de context van de specifieke regionale samenwerking plaatst:

- Huidige samenstelling komt voort uit compromis: hybride model raads-/ collegeleden, hier is niet iedereen tevreden over. Tijdens vergaderingen van het AB wordt hierdoor veel ingebracht dat al uitvoerig is besproken in PHO.
- Vergaderingen van het AB hebben toch een hoge opkomst.

- Wordt wel veel lokale politiek bedreven; verbetering mogelijk (zie evaluatie); politieke discussies gaan tussen gemeenten, niet zozeer tussen partijen. AB heeft een duidelijke kaderstellende rol in de richting van de deelnemende gemeenten door regionaal beleid vast te stellen.
- Het huidig aantal leden van het AB heeft geen directe relatie met de ervaren slagkracht; 'het gaat erom of zij samen iets willen'.
- Politici en bestuurders in gemeenten met een raadscommissie voor regionale zaken zijn op de hoogte wat er speelt en kunnen zich in de regionale samenwerking ook op dit niveau organiseren.
- Zeer belangrijk is dat het programma van taken 'eigendom' is van de gemeenteraden; er wordt gewerkt aan binden en boeien gemeenten bij en voor de regio.
- In Holland Rijnland zijn de gemeentesecretarissen ambtelijk opdrachtgever en verantwoordelijk voor de doorvertaling naar hun eigen ambtelijke organisatie.
- Via PHO's gaan de beleidsontwikkelingen vaak langs de gemeentelijke beleidsmedewerkers heen. De gemeentesecretarissen moeten hier op sturen.

Hoofdstuk 11
Drechtsteden

11.1 Algemeen

Drechtsteden is een samenwerkingsverband tussen zeven gemeenten die samen een aaneengesloten stedelijk gebied vormen aan de zuidrand van de Randstad. Het betreft de gemeenten Alblasserdam, Binnenmaas, Dordrecht, Hendrik-Ido-Ambacht, Papendrecht, Sliedrecht en Zwijndrecht.
De gemeenten zijn omgeven door natuurgebieden en hebben een oorsprong aan het water. Zij hebben een duidelijk eigen identiteit en inwoners voelen zich sterk verbonden met hun gemeente.
Samen organiseren de gemeenten onderwerpen als economische groei en leefbaarheid en bereikbaarheid van de hele regio. In de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden zijn regionaal krachten gebundeld op het gebied van sociale en maatschappelijke diensten, bouwen in de regio, beleidsonderzoek en leerplicht.

11.2 Samenstelling van het bestuur

Algemeen Bestuur	Dagelijks Bestuur	Voorzitter
Drechtraad	Drechtstedenbestuur	Uit de Drechtraad en lid B&W van een gemeente.

Drechtraad
Het AB van de Drechtsteden wordt gevormd door de Drechtraad. Deze raad bestaat momenteel uit 49 leden waaronder. Iedere politieke fractie in de Drechtsteden is vertegenwoordigd in de Drechtraad.

	Gemeenten	Inwoners	Leden AB	Stemmen
1	Alblasserdam	18.666	5	90
2	Sliedrecht	23.774	5	115
3	Hendrik-Ido-Ambacht	24.825	7	112
4	Binnenmaas	28.649	7	182
5	Papendrecht	31.403	7	139
6	Zwijndrecht	44.400	8	193
7	Dordrecht	118.541	10	498
	Totaal	290.258	49	1329

De gemeente Binnenmaas treedt overigens per 1 januari 2009 uit de gemeenschappelijke regeling Drechtsteden.

De samenstelling komt als volgt tot stand: iedere gemeenteraad wijst uit haar midden en het college van B&W de leden aan die de gemeente vertegenwoordigen in de Drechtraad. Het aantal leden dat een gemeente aanwijst is gelijk aan het aantal fracties dat is vertegenwoordigd in de betreffende gemeente. Ten minste twee leden van het totaal aantal leden van de Drechtraad dienen te bestaan uit burgemeesters en wethouders.

In deze Drechtraad wordt een stemverhouding gehanteerd, waarbij elke gemeente zoveel stemmen vertegenwoordigd als bij de laatst gehouden gemeenteraadsverkiezingen geldig in de gemeente zijn uitgebracht. Het stemgewicht wordt vervolgens gedeeld door 100, waarbij de uitkomst naar beneden wordt afgerond tot een rond getal. Afzonderlijke leden krijgen afhankelijk van het electorale verhoudingsgetal binnen de eigen gemeenten een recht evenredig aantal stemmen.

Drechtstedenbestuur
Het DB van de Drechtsteden wordt gevormd door het Drechtstedenbestuur. Dit bestuur heeft momenteel acht leden plus een voorzitter. Iedere deelnemende gemeente is in het Drechtstedenbestuur vertegenwoordigd door een wethouder of burgemeester. De voorzitter van de Drechtraad en het Drechtstedenbestuur is een van de leden van het college van B&W uit de Drechtraad. Op dit moment is de burgemeester van Dordrecht de voorzitter.

De leden van het Drechtstedenbestuur zijn op het gebied van hun portefeuille voorzitter van de portefeuillehoudersoverleggen.

Volgens de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden heeft dit DB ten minste vier en hoogstens acht leden. Minstens de helft van de leden van het Drechtstedenbestuur dient voort te komen uit collegeleden van de deelnemende gemeenten. Ten hoogste de helft van de leden kan verder aangewezen worden uit personen die geen lid zijn van de Drechtraad, de gemeenteraden of colleges. In de praktijk zijn geen externe leden vertegenwoordigd.

Elk lid heeft binnen het Drechtstedenbestuur een stem.

11.3 Commissies

Drechtsteden heeft twee commissies, een adviescommissie en een bestuurcommissie.
De adviescommissie Zorg, Werk en Inkomen adviseert gevraagd en ongevraagd aan de Drechtraad en de bestuurscommissie Sociale Dienst Drechtsteden, over de taken die aan de Sociale Dienst Drechtsteden zijn opgedragen op het terrein van zorg, werk en inkomen in de Drechtsteden. De taak en rol van de bestuurscommissie is uitvoering geven van de overgedragen taken op sociaal terrein. De commissie bestaat ten minste uit twaalf leden van de Drechtraad.

Daarbij zijn er portefeuillehoudersoverleggen. brengen advies uit aan het Drechtstedenbestuur. Er bestaan portefeuillehoudersoverleggen voor vijf beleidsvelden, te weten: Wonen en Stedelijke Vernieuwing, Groen, Water en Milieu, Ruimtelijke Ordening, Economie en Bereikbaarheid en Middelen (P&O en Financiën).

11.4 Verhouding tussen het algemeen bestuur en dagelijks bestuur

Vergaderfrequenties:

- Drechtraad: eens per twaalf weken.
- Commissies: circa vijfmaal per jaar.
- Drechtstedenbestuur: eens in de drie weken.
- Portefeuillehoudersoverleg: eens per zes weken.

Binnen Drechtsteden wordt getracht zoveel mogelijk transparantie te geven over besluitvormingsprocessen en de daarbij behorende stukken. Daarbij wordt aan de gemeenten de gelegenheid geboden om deze voor te bereiden.

11.5 Typering van de aard van de regeling

Sinds 8 maart 2006 is de Gemeenschappelijke Regeling Drechtsteden van kracht met zeven organisaties: Bureau Drechtsteden, Bureau Leerplicht en voortijdig schoolverlaten, Gemeentebelastingen Drechtsteden, Ingenieursbureau Drechtsteden, Onderzoekcentrum Drechtsteden, Servicecentrum Drechtsteden en Sociale Dienst Drechtsteden.
Deze zeven organisaties voeren een aantal taken uit die door een of meerdere van de deelnemende gemeenten zijn overgedragen.

11.6 Begrotingscijfers

De begroting voor 2009 kent een omvang van ruim € 219 miljoen. Dit is relatief veel, maar wordt voor een groot gedeelte bepaald door de regionale uitvoering van de Sociale Dienst binnen Drechtsteden.

11.7 Observaties in context

Tijdens het gesprek met de secretaris van Drechtsteden kwam nog een aantal aanvullende en ondersteunende onderwerpen naar voren die de bovenstaande beschrijving in de context van de specifieke regionale samenwerking plaatst:

- De structuur van dit bestuur lijkt complex, het grote voordeel zit in de kracht van cultuur en werkwijze die hiermee wordt gecreëerd. Dit is de kracht van de netwerkgedachte. De vraag die nu actueel is (en die ook gesteld wordt vanuit het Rijk) is: zit dit alleen in de mensen, of ook in sterke mate in het model?
- De krachtige wijze van samenwerkingsgericht handelen door de voorzitter van Drechtsteden wordt door de deelnemende gemeenten gewaardeerd en wordt als medebepalend gezien voor de kracht van Drechtsteden.
- Vanuit de netwerkstructuur van dit samenwerkingsverband is de 'leiding van en verantwoordelijkheid voor de gemeenschappelijke regeling in handen van alle gemeentesecretarissen die samen met de secretaris van Drechtsteden de directie voeren. Het gevolg is dat er op het ambtelijke niveau minder 'wij-zij denken' wordt gestimuleerd en gecreëerd.
- Er wordt benadrukt dat Bureau Drechtsteden zelf geen uitvoeringsorganisatie is, maar een ondersteunend bureau dat verbinding tot stand brengt in de regionale samenwerking en het bestuur daarvan.
- Er heerst een sterke focus op werkwijze en cultuur om het netwerkmodel draaiende te houden. Vertrouwen is hierbij een sleutelwoord.

- De griffiers van de Drechtstedengemeenten zorgen gezamenlijk voor de inhoudelijke ondersteuning van de Drechtraad. Hierdoor wordt de communicatie, informatievoorziening en betrokkenheid van de gemeenten bij Drechtsteden stevig ondersteund. Deze coördinerende griffie is in de gemeenschappelijke regeling opgenomen.
- In de maanden waarin geen vergaderingen van de Drechtraad zijn gepland, worden raadscarroussels georganiseerd, dit zijn informatieavonden voor raadsleden. Tijdens deze bijeenkomsten worden alle raadsleden in een vroeg stadium betrokken bij regionale ontwikkelingen, plannen en projecten
- Momenteel zwakt bij sommige raadsleden de bereidheid en/of het enthousiasme voor het bijwonen van de uitgebreide voorbereidende ontmoetingen af. De secretaris geeft aan hiervan de nadelige effecten in de besluitvorming tijdens raadsvergaderingen te merken omdat er minder tijd gezamenlijk is doorgebracht om met elkaar informeel van gedachten te wisselen.
- Voorafgaand aan de vergaderingen van de Drechtraad wordt soms een middagprogramma georganiseerd voor discussieonderwerpen, bezoeken en workshops. Dit programma is ook toegankelijk voor overige raadsleden. Hierdoor krijgen informele aspecten van de netwerkorganisatie een kans, raken deelnemers sterk betrokken en blijkt de raadvergadering aan het eind van de dag ervaren te worden als 'een afsluiting van een leuke dag'. Kortom: met resultaat wordt voorafgaand aan formele besluitvorming ruim aan verbinding gewerkt. Betrokkenheid en afstemming komt hier tot stand.
- Drechtsteden is ontstaan vanuit het credo dat structuur de inhoud volgt. Dit betekend dat Drechtsteden juridische/formele/technische zaken regelen zodra dit 'dagelijkse praktijk' is geworden.

Hoofdstuk 12
Samenvattende conclusies

In de vorige hoofdstukken zijn de afzonderlijke regio's beschreven vanuit de bestuurlijke inrichting en de werkwijze. In de beschrijving van de regio's zijn duidelijk de wettelijke randvoorwaarden van de Wet op de gemeenschappelijke regio's terug te vinden. Tegelijkertijd biedt de wet een aantal vrijheidsgraden, waarmee elke regio een bepaalde mate van vrijheid heeft om de bestuurlijke inrichting in te vullen. In de werkwijze van de regio's zijn er ook verschillen en overeenkomsten te signaleren die in het kader van deze vergelijking interessant zijn.

In dit hoofdstuk wordt op de overeenkomsten en de verschillen van de bestuurlijke inrichting en werkwijze ingegaan. Deze overeenkomsten en verschillen komen voort uit een scala van verschillende bestuurlijke uitgangsposities dat tussen de regio's bestaat op basis van:

- Maatschappelijke regionale opgaven.
- Takenpakket van de regio's.
- Bestuurlijke cultuur binnen en om de regio's.
- Omvang van de regio.
- Demografische verschillen binnen de regio's.
- Et cetera.

Alle regio's zoeken met uiteenlopende keuzes naar een passend arrangement om de regionale slagvaardigheid te vergroten en tegelijkertijd binnen de doelstellingen en mogelijkheden van de WGR te opereren. Regio's kunnen vanuit verschillende afwegingen tot dezelfde bestuurlijke inrichting en werkwijze komen, terwijl het ook mogelijk is dat dezelfde soort afwegingen resulteren in verschillende antwoorden. Dit onderzoek heeft niet tot doel om over deze arrangementen kwalitatieve analyses, conclusies en aanbevelingen op te stellen.

12.1 Belang van betrokkenheid

Door alle onderzochte regio's is benoemd dat het lokale en regionale bestuurlijke samenspel hoge eisen stelt aan de betrokken politici en bestuurders op beide niveaus. De beschikbaarheid van informatie en de transparantie over besluitvormingsprocessen ondersteunen hen daarin.

Het is veelal niet zozeer de bestuurlijke inrichting van de betreffende regio, maar vooral de werkwijze van de betrokkenen die cruciaal is voor het goede evenwichtige samenspel tussen deelnemende gemeenten en de regio. Draagvlak en daadkracht worden niet met structuren gerealiseerd, maar slechts ondersteund. De binding komt vooral binnen onderlinge processen rond de inhoud tot stand.

12.2 Algemeen bestuur

Aantal leden AB
In de onderstaande tabel is per regio het aantal leden van het AB opgenomen, inclusief het aantal deelnemende gemeenten. Uit deze informatie is op te maken dat het *gemiddeld* aantal leden van het AB per gemeente per regio sterk kan verschillen; van een lid per gemeente (Stadsregio Eindhoven) tot zeven leden per gemeente (Drechtsteden).

	Aantal AB-leden	Aantal gemeenten
Stadsregio Amsterdam	57	16
Stadsregio Rotterdam	41	16
Stadsgewest Haaglanden	61	9
Parkstad Limburg	31	7
Stadsregio Eindhoven	21	21
Regio Twente	29	14
BRU	34	9
Stadregio Arnhem Nijmegen	37	20
Holland Rijnland	39	12
Drechtsteden	49	7

Uniform aantal leden - gedifferentieerd aantal leden
Binnen de Regio Twente en Samenwerkingsverband Regio Eindhoven bestaat het AB uit een uniform aantal leden per gemeente. Binnen de andere regio's wordt de omvang van de gemeente meegewogen in de omvang van de afvaardiging binnen het AB. Op dit punt is te zien dat de grootste gemeente met een vertegenwoordiger in het AB ongeveer 18.000 inwoners heeft (Stadsregio Arnhem Nijmegen). De grootste gemeente met twee vertegenwoordiger heeft ongeveer 154.000 inwoners (Regio Twente).

Bij de regio's met een uniform aantal leden speelt het inwonersaantal dus geen rol. Dit is dan ook meestal een beperkt aantal leden, waar bewust voor wordt gekozen om de noodzakelijke betrokkenheid met de gemeenten dicht bij de leden van het AB te houden.

Aantal stemmen: per gemeente of per lid
Ten aanzien van het aantal stemmen binnen het AB zijn er regio's die een aantal stemmen per lid definiëren en regio's die het aantal stemmen geven per gemeenten.
Daarnaast is er een onderscheid te zien tussen regio's die werken met een gelijk aantal stemmen per lid (Parkstad, Amsterdam en Haaglanden) en regio's waarin de omvang van de vertegenwoordigende gemeente bepalend is voor het aantal stemmen per lid.

Vaststelling inwonersaantallen
In die regio's waar het aantal leden en/of het aantal stemmen afhankelijk wordt gesteld van de omvang van de deelnemende gemeenten kan het inwonersaantal bepaald worden op basis van de meest recent gepubliceerde CBS-cijfers of op basis van de inwonersaantallen per meest recente verkiezingsdatum. Binnen de Drechtsteden wordt een variant gehanteerd waarbij het aantal stemmende inwoners bij de meest recente verkiezingen wordt gehanteerd.

In het algemeen kan gesteld worden dat de grote gemeenten op de getalsmatige verhouding tussen inwoners en steminvloed toegeven ten gunste van de klein(st)e gemeenten in de regio.

Daarnaast is gekeken naar de verhoudingen binnen elke regio voor wat betreft het aantal gemeenten dat wel of geen meerderheid heeft. In de onderstaande tabel zijn deze bevindingen opgenomen:

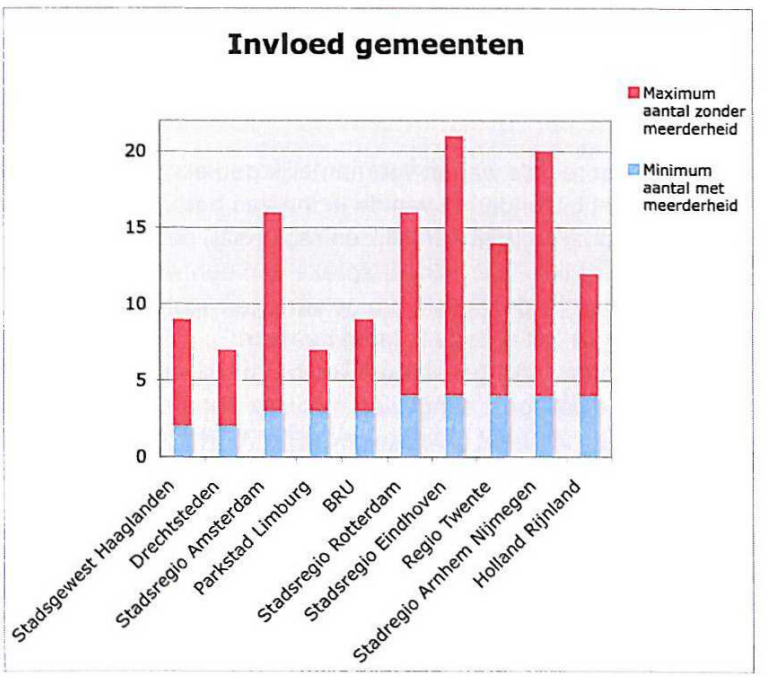

Stemgedrag leden dagelijks bestuur in het algemeen bestuur
De rol die leden van een DB binnen het AB innemen verschilt per regio. Over het algemeen blijven zij lid van het AB. Bij de besluitvorming in dit AB doen zij veelal gewoon mee. Soms stellen zij zich terughoudend op, met name op de eigen portefeuilles en soms doen zij niet mee (bijvoorbeeld Parkstad Limburg).
Binnen het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven worden de leden van het DB vervangen binnen het AB door andere leden van de betreffende gemeenten.

Binnen de Regio Twente is voorzien in een geformaliseerde minimalisering van de steminvloed van het individuele lid van het DB binnen het AB zonder in de onderlinge verhoudingen van de gemeenten te treden. In de Regio Twente heeft ook de voorzitter stemrecht in het AB, zij het zo minimaal mogelijk zonder enige getalsmatige invloed.

Gemeente - politieke fracties
Binnen de Stadsregio Rotterdam, de Stadsregio Amsterdam en Drechtsteden organiseren de leden van het AB zich in fractieverband, terwijl in de andere regio's zij voornamelijk optreden als vertegenwoordiger van de gemeente. In de praktijk zijn vanzelfsprekend genoeg voorbeelden waarbij de gekozen vertegenwoordiging niet strikt gehanteerd wordt en waar ook de lokale vertegenwoordiging een rol speelt.

De politieke afkomst van de vertegenwoordigers wordt in enkele regio's formeel nagestreefd (bijvoorbeeld Drechtsteden als extreem voorbeeld), terwijl dit in andere regio's informeel door sommigen wordt nagestreefd (bijvoorbeeld Haaglanden) of geheel aan de raden van de gemeenten wordt overgelaten.

Dualisering en samenstelling algemeen bestuur
In de onderzochte regio's zijn verschillende vormen van gemeentelijke afvaardiging aangetroffen.
Allereerst zijn er regio's waarin voornamelijk gemeentelijke raadsleden in het AB deelnemen (met uitzondering van de leden van het DB). In deze regio's spelen dualistische motieven (gemeentelijk en regionaal) een rol.
Binnen andere regio's is er minder sprake van een wenselijke rolverdeling en nemen de gemeente de vrijheid om de vertegenwoordiging zowel uit de gemeenteraad als het college te laten bestaan.
Binnen het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven bestaat het AB (informeel) uit leden van de colleges, aangezien het werk van het Samenwerkingsverband Regio Eindhoven voor het grootste gedeelte voort zou komen uit de verantwoordelijkheid van de colleges van B&W van de deelnemende gemeenten.

Plaatsvervangende leden
Bijna alle regio's voorzien er met de gemeenschappelijke regeling in dat voor elk voorgedragen lid van het AB een plaatsvervangend lid wordt aangewezen. Stadsgewest Haaglanden en Parkstad Limburg vormen hier een uitzondering op.

12.3 Samenstelling dagelijks bestuur

De omvang van het DB wordt in de gemeenschappelijke regelingen beschreven. In de onderstaande tabel zijn de verschillen tussen de regio's zichtbaar.

	aantal DB-leden	Gem. Regeling	Aantal gemeenten
Stadsregio Amsterdam	6	6	16
Stadsregio Rotterdam	8	8	16
Stadsgewest Haaglanden	9	9	9
Parkstad Limburg	7	7	7
Stadsregio Eindhoven	6	6	21
Regio Twente	7	5-10	14
BRU	10	10	9
Stadregio Arnhem Nijmegen	6	max. 6	20
Holland Rijnland	5	4-7	12
Drechtsteden	8	4-8	7

Dat aantal kan bepaald zijn of geeft een marge aan zoals deze binnen de gemeenschappelijke regeling is opgenomen. In dat geval staat het huidige aantal DB-leden er tussen haakjes achter.

Samenstelling dagelijks bestuur
Binnen diverse regio's stelt de omvang van het DB alle deelnemende gemeenten in staat om een vertegenwoordiger uit het AB aan te wijzen (Haaglanden, Parkstad, BRU). In andere regio's zijn er meer deelnemende gemeenten dan leden van het DB. In deze gevallen worden bij de samenstelling van het DB worden afwegingen gemaakt op basis van een aantal kwalificaties. In willekeurige volgorde:

- Politieke afkomst.
- Portefeuille.
- Personele kwalificaties.
- Geografische afkomst (veelal op basis van clustering gemeenten).

Binnen diverse regio's worden een of meer van deze kwalificaties (met name geografische clustering) formeel opgenomen in de gemeenschappelijke regelingen. Binnen andere regio's wordt geschiedt dat informeel.

Daarnaast zijn er regio's waarbinnen een evenwichtige politieke afkomst meespeelt in de samenstelling van het DB, terwijl dit bij andere regio's geen expliciete kwalificatie is.

In Parkstad Limburg kiezen de deelnemende gemeenten er in de gemeenschappelijke regeling voor om het DB te laten bestaan uit leden van de colleges van B&W. In de praktijk is deze samenstelling overigens overal het geval.

Vaststelling aantal leden dagelijks bestuur
Binnen sommige gemeenschappelijke regelingen is het aantal leden van het DB beschreven met een marge. In andere regio's is dit aantal vast omschreven.

Voorzitter van het dagelijks bestuur
Binnen alle onderzochte regio's wordt de functie van voorzitter van de regio vervuld door de burgemeester van de grootste gemeente. Daar is een uitzondering op, namelijk de Stadsregio Arnhem Nijmegen. De gemeenschappelijke regeling bepaalt slechts dat de voorzitter benoemd wordt door het AB, maar niet dat deze uit het midden van de leden van het AB wordt verkozen. Momenteel is de voorzitter van de Stadsregio een onafhankelijke voorzitter 'van buiten' het AB.

In een aantal gemeenschappelijke regelingen is formeel bepaald welke gemeente de voorzitter van het DB levert. In andere is dat opengelaten terwijl de praktijk uitwijst dat dat de burgemeester van de grootste gemeente is.